

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1918.

Andra kammaren.

Nr 21.

Tisdagen den 5 mars.

Kl. 3 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 26 och den 27 nästlidna februari.

§ 2.

Ordet lämnas nu på begäran till

Svar å interpellation.

Hans excellens, herr statsministern Edén, som yttrade: Med andra kammarens tillstånd har herr Thore till mig framställt följande fråga:

Ämnar regeringen omedelbart vidtaga åtgärder för utsändande av en militär hjälpexpedition, i syfte att sjöledes genom angöring av en punkt på nyländska kusten bringa de svenskspråkiga befolkningselementen i Nylands läns landsbygd en verksam hjälp i deras nödställda belägenhet?

Interpellationens avfattning ger icke önskvärd klarhet angående omfattningen och karaktären av de åtgärder interpellanten avser. Själva den framställda frågan har fått en sådan lydelse, att den synes gå ut på en expedition för att bispringa »de svenskspråkiga befolkningselementen i Nylands läns landsbygd» i allmänhet, och härmed överensstämmer ingressen till motiveringen, vari framhålles den svensktalande befolkningens talrikhet inom Nylands län och de hemsökelser, varför den utsatts. Men i fortsättningen av sin motivering uppehåller sig interpellanten uteslutande vid de skyddskårer, vilka »tagit sin tillflykt till öar i den nyländska skärgården eller eljest samlats å enstaka punkter på fastlandet»; han omnämner såsom sådana tillflyktsorter Pällingeöarna söder om Borgå och Kyrkslätt väster om Hälsingfors (samt i ett i interpellationen inryckt citat Sjundeå väster om Kyrkslätt), och han anför uttalanden i svenska

Swär å interpellation.
(Forts.)

tidningar, som direkt hänföra sig till dessa cernerade skyddskårer. Huruvida den framställda frågan får anses avse hjälp åt hela den svenskspråkiga befolkningen på Nylands landsbygd eller åt de ovan nämnda cernerade skyddskåreerna är tydligen av en icke ringa betydelse för den ifrågavarande hjälpsändningens karaktär, och oklarheten i detta avseende medför följaktligen svårigheter vid interpellationens besvarande. Dessa svårigheter ökas därigenom, att det icke heller tydligt framgår, vad interpellanten inlägger i den omnämnda hjälpen. I den offentliga diskussion, som anknutit sig till under rättelserna om de nyländska skyddskåreernas farliga läge, har det närmast varit fråga om möjligheterna att tillföra dessa erforderliga livsmedel och rädda deras liv, eventuellt genom överförande till Sverige, men de av interpellanten använda ordalagen giva icke vid handen, huruvida han för sin del önskar en sådan hjälp eller ett militäriskt bistånd av mera vittgående beskaffenhet.

Under sådana förhållanden har jag funnit mig nödsakad att giva svaret på interpellationen på sådant sätt, att så vitt möjligt de olika uttolkningar av dess innebörd, som äro möjliga, var för sig beröras.

En militär hjälpexpedition av den art, att densamma skulle bereda »verksam hjälp» åt de svenskspråkiga befolkningselementen i Nylands läns landsbygd i deras helhet, är uppenbarligen icke tänkbar annat än genom en formlig intervention med vapenmakt i Finland, och att regeringen icke har för avsikt att företaga någon dylik intervention är förut i denna kammare uttalat.

Vad angår åtgärder för att rädda de omnämnda cernerade skyddskåreerna, har interpellanten i sin motivering omförmålt ett uttalande till pressen av statsrådet och chefen för sjöförsvarsdepartementet med avseende särskilt på möjligheten att sjöledes komma fram till Pålningeskären, vari framhålles, att detta såväl av nautiska som av andra skäl icke låter sig göra. Interpellanten synes icke bestrida riktigheten av denna uppfattning, men gör gällande, att möjlighet finnes att sjöledes komma i kontakt med Nylandssvenskarna, om anknytning sökes västligare på kusten. Med anledning härav ber jag att få anföra, att denna hans uppfattning icke delas på ledande håll inom marinen. Interpellantens framställning har av mig underställts chefen för marinstaben; och denne har efter granskning därav samt med hänsyn dels till de svåra isförhållandena, dels till det stora antal minor, som med all säkerhet finnes å denna del av finska kusten, dels också till andra omständigheter uttalat, att en expedition av det slag interpellanten antytt icke kan anses tillräddig vare sig ur nautisk eller ur sjömilitär synpunkt. Vid sådant förhållande torde det icke vara behöfligt att därutöver framhålla, att även ur politisk synpunkt en sådan expedition svårligen skulle kunna undgå att medföra komplikationer, som efter all sannolikhet skulle göra den liktydig med en väpnad intervention.

Jag måste således nekande besvara interpellantens fråga, även om densamma åsyftar en mera begränsad militärisk sjöexpedition till hjälp åt de omnämnda cernerade skyddskåreerna.

Men jag vill tillägga, att regeringen, så snart underrättelse in-

kommit om dessa skyddskårens färliga läge, har vidtagit andra åtgärder för att om möjligt rädda dem. Såsom redan meddelats i pressen, erhöll Sveriges chargé d'affaires i Hälsingfors omedelbart order i detta syfte, och ifrågasattes därvid, att ifrågasvarande skyddskärer vid Kyrkslätt och Sjundeå samt på Pellingskären skulle beredas fri lejd att begiva sig till Sverige för att här kvarstanna, tills stridigheterna i Finland upphört. Chargé d'affaires satta sig omedelbart i verksambet, men meddelade samtidigt (den 24 febr.) — vilket likaledes offentliggjorts i pressen — att uppgifterna om antalet flyktingar å Pällinge var i hög grad överdrivet, att endast en skyddskårsavdelning på några hundra man hade dragit sig tillbaka dit, samt att denna blivit alldeles skingrad. Tyvärr innehöll meddelandet därjämte, att de som tillfångatagits obehäpnade redan blivit massakerade och plundrade. Ett senare telegram (av 26 febr.) gav vid handen, att på Pällinge dåmera troddes befinna sig omkring 200 flyktingar däribland sjuka och sårade. Den 27 febr. inkom telegrafisk underrättelse, att även uppgifterna om antalet av de vid Kyrkslätt inneslutna varit överdrivet samt att dessa retirerat från Kyrkslätt mot Obbenäs. En tjänsteman vid svenska beskickningen hade då redan avsänts för att söka åstadkomma uppgörelse rörande denna avdelning, och detta lyckades. Nyssnämnda dag den 27 febr. kapitulerade densamma — antalet uppgavs till omkring 450 man — på villkor att behandlas såsom krigsfångar enligt internationella rättsregler under svenska beskickningens kontroll. Den svenske beskickningschefen har inrapporterat, att fullständig överensstämmelse är rådande mellan hans befullmäktigade ombud för kontrollen och röda gardets överbefäl, samt att de fångnas behandling är god.

Om den återstående styrkan på Pällinge hava först i dag underrättelser ingått genom ett av chargé d'affaires i Hälsingfors sent i går förmedlat telegram från borgmästare Lindhagen, vilken på anmodan av svenska regeringen åtagit sig att samverka med svenska beskickningen vid dess strävanden för de cernerade skyddskårens räddning. Herr Lindhagen meddelar, att kåren vid Pällinge — 150 à 200 man — dragit sig ut till Pörtö i yttersta skären, att offensiv varit inledd men avbrutits genom den svenska bemedlingen, samt att överenskommelse nu träffats om att kapitulationsvillkoren vid Kyrkslätt skulle gälla även i dessa trakter, vilken överenskommelse konfirmerats av röda gardets högkvarter i Borgå. Emellertid hade styrkan på Pörtö dragit sig ytterligare undan i obekant riktning, men skärgårdsbefolkningen hade villigt åtagit sig att genom utsända personer söka anträffa de flyende och meddela dem kapitulationsvillkoren. Det synes alltså finnas grundad förhoppning om deras räddning.

Vad slutligen angår skyddskåren vid Sjundeå, föreligga hittills inga meddelanden. Det faller emellertid av sig självt, att alla ansträngningar skola göras för att rädda även denna liksom andra styrkor, som kunna befinna sig i liknande belägenhet, eventuellt på samma sätt som skett vid Kyrkslätt.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

Vidare anförde:

Herr Thore: Herr vice talman, mina herrar! Såsom förhållandena under den allra sista tiden gestaltat sig, torde mitt spörsmål om utsändande av en militär hjälpexpedition till Nyland hava förlorat sitt aktuella intresse. Det har icke den betydelse, som det hade, när jag framställde min interpellation och strax därförinnan. Därför torde icke heller herr statsministerns svar, för vars avgivande jag tackar, hava något större aktuellt intresse. Svaret borde ha kommit tidigare. Det borde ha kommit tidigare än frågan — jag menar, att det, i så fall borde ha varit ett svar icke i ord utan i handling. Möjligheterna synas nu vara försuttna för oss att bringa de svenska kulturelementen i Nyland någon verksam hjälp. Detta kunde vi ha gjort utan att hava kostat på oss allt för stora ansträngningar och utan att hava utsatt oss för utomordentliga risker.

Med avseende å ett militärt ingripande från vår sida att bringa hjälp till den svenskspråkiga befolkningen i Nyland betecknade herr statsministern detta nyss såsom en intervention, och han har en gång för alla tagit avstånd från alla åtgärder, som kunna hänföras under den rubriken. Jag tror emellertid knappast, att det går att uppvisa någon artskillnad mellan en militär hjälpexpedition till Åland och en dylik till Nylands södra kust. Svårigheterna och riskerna hade tydligen varit större för en expedition till Nyland än till Åland, men för övrigt synes det mig som om de tvenne företagen som invention betraktade kunna jämnställas. Motivet för dem båda är detsamma, nämligen att bringa hjälp åt en befolkning vars samhörighet med oss på det kulturella området är av den mest intima art. Den fara, som hotar den svenska kulturen, särskilt med tanke på de cernerade studentskarorna, synes mig nog så överhängande i Nyland. Större värden synas ha stått på spel åtminstone att döma av det upprop, som ställdes till regeringen från Uppsala-studenterna.

På kusten av Nyland är det svenskspråkiga befolkningselementet i betydande grad övervägande. I kustsocknarna väster om Helsingfors finnas cirka 40,000 svensktalande men endast 6,000 finskspråkiga. I en sådan socken som exempelvis Kyrkslätt, varest tvenne skyddskåror varit inneslutna, finnes enligt senaste statistiska uppgifter 6,000 svensktalande personer och endast omkring 900 finskspråkiga och även öster om Hälsingfors på kuststräckan bort mot Pellingeöarna äro de svensktalande befolkningselementen i betydande majoritet. Det är alltså till svenskspråkiga bygder och till en befolkning, som i mångt och mycket är *ett* med oss, man kommer, ifall en hjälpexpedition utsändes åt det hållet. Detta synes mig utgöra en betydelsefull faktor, som borde väga tungt i vägskaalen vid övervägandet, huruvida man skulle vidtaga åtgärder för att bringa hjälp. Och att ett sådant övervägande ägt rum är väl tämligen uppenbart ty man har icke rimligtvis kunnat sluta

ögonen till för den fruktansvärda fara, som hotat från de laglösa hoparnas sida.

Svar å interpellation.

(Forts.)

Jag skall här icke närmare gå in på att analysera motiven för att regeringen icke kraftigare än vad som skett ingripit, då en klar plikt därtill enligt mängas förmenande förelåg. Man förklarar sitt handlingssätt med statskloketens skäl. Ja, i denna vida kapp kan atskilligt rymmas. Det är lätt att säga, att man icke skall låta känslan springa iväg med förståndet, men man kan också säga att man icke skall låta okloketen och oförståndet löpa iväg med känslan. Och det är vad man synes ha gjort i detta fall. Här var ett tillfälle att utan oöverstigliga svårigheter eller utomordentliga risker ge Finland och svenska kulturelementen i Nyland ett gott handtag. Huru stor skulle icke glädjen och tacksamheten blivit mot det gamla moderlandet, om ifrån detta land den första effektiva undsättningen kommit! Huru stolt och huru tryggt skulle icke den svenska kulturens bärare, dessa unga män som vi skola hoppas i ansvarsfulla värv bygga upp det nya Finland, då kunna peka på oss och säga: Sverige, det kan man alltid lita på. Nu tror jag knappast man vågar tala på det sättet.

Herr statsministern framhöll svårigheterna ur navigeringssynpunkt för utsändande av en hjälpepedition till Nylands kust, och han refererade därvid ett uttalande från chefen för marinstaben, att en sådan expedition icke skulle vara tillräddlig eller något i den vägen hur nu orden föllo sig. Ja, svaret beror ju ofta på hurudan frågeställningen varit. Om man framställer frågan på det sättet, huruvida man utan att vilja riskera någonting skulle kunna sända fartyg till Finlands södra kust, tror jag nog, att man fått svaret, att en sådan expedition icke skulle vara tillräddlig. Jag har inte heller sagt, att expeditionen skulle vara fri från risker, jag har sagt, att svårigheterna ej borde vara oöverstigliga och riskerna icke utomordentliga. Jag tror, för att göra en jämförelse, att om man till våra fartygsredare i närvarande stund skulle framställa den frågan, huruvida det vore tillräddligt att sända våra handelsfartyg från England genom blockadzonen ned till Medelhavet, skulle de inte tillråda något sådant, därför att det förefinnes vissa risker därvidlag.

Det är ju dock så, att Finland i vinter har haft förbindelser sjöledes. Herr statsministern uttalade i sitt svar på herr Vennerströms interpellation, att »transitering av vapen genom Sverige behöves icke ifrågakomma, då tillförseln från andra länder till Finland kan ske till sjöss.» Således, för 14 dagar sedan funnos inga svårigheter att få förbindelser med Finland sjöledes, men nu synes det ligga så utomordentliga svårigheter i vägen, att något sådant inte går för sig. Dock hade denna sjötransport, så vitt jag förnummit, till mål Vasa, en plats långt uppe i Bottenhavet, då däremot den av mig ifrågasatta expeditionen kunde destineras exempelvis till Hangö, en plats som, så vitt jag kunnat utröna, och jag har en liten smula kännedom om den saken, i avseende på isförhållandena är en av de gynnsammast belägna på hela finska kusten. Det är

Swär & interpellation.
(Forts.)

så, att man härvidlag nästan kommer att tänka på ett mycket barskt uttalande, som fällts av en i vår historia bekant person. Jag vill inte relatera det ordagrant, då det inte passar sig här, men jag skulle vilja säga det i den formen, att havet är alltid fruset, när viljan att komma fram fattas.»

Regeringen påvisar de medlingsförsök som gjorts och de resultat som uppnåtts. Vet man då, om dessa resultat blir bestående, sedan de röda börjat rekryteras av nya förbrytarskaror från trakterna söder om finska viken, förbrytarskaror, som undkommit vid den tyska frammarschen i Östersjöprovinserna. Tidningarna innehålla dagligen skildringar om mordgärningar, och det är bärare av svenska namn och representanter för svenska släkter som det går ut över. Det synes, som om regeringen anlade samma syn på händelserna i Finland och ansåge samma metoder verkningsfulla därvidlag som da det gäller en vanlig arbetstvist, strejk eller lock-out, här i landet. Man sänder ut den officiella förlikningsmannen, som sammankallar och hör parterna och lägger samman de fordringar och förslag, som från ömse sidor framställts, varpå han dividerar med 2 för att på så sätt skapa ett resonabelt medlingsanbud, och så jämkas det ihop genom att parterna vardera gå halva vägen. Tror man då att sådana uppgörelser och halvmesyurer duga här? I Finland strider man ju på liv och död. Det gäller ju, huruvida den bolsjevistiska, anarkistiska och samhällsförstörande makten skall vinna överhand eller om ett lagbundet västerländskt samhällsskick skall gå segrande ur striden. Inte kan man dagtinga eller mäkla fred mellan två så himmelsvitt skilda åskådningar. Det är ju som att hålla sig på mitten av Niagarafallet, för att använda en bild, som en framstående engelsk tidning nyligen framställde för en jämförelse mellan bolsjevismen i Ryssland och den nedärvda västerländska samhällsordningen. Det förekommer uti »Social-Demokraten» för i dag en skildring som har till överskrift, »Anarkistisk propaganda. Om vi gå under, skall allt gå under med oss.» Där läses bland annat:

»Det är just den talrika förekomsten av dessa anarkistiska element och den tydliga oförmågan, till ett verkligt ingripande mot dem, som gör dagens situation så allvarlig. En seger för de vita vid Vilpala och trakten kring Tammerfors, kan lätt ge anledning till den allt förödande terrorns lössläppande. Det agiteras redan öppet på den linjen. »Ska' vi gå under, skall allt gå under med oss» heter det. Och reträttvägen till Ryssland står dem sedan öppen, ett moment, som alls inte lugnar. Ett Tammerfors i lågor, med föröndandet av Finlands där koncentrerade industri och miljoner av värden, kan i ett sådant ögonblick befaras. Att de element som inte vilja något så förtvivlat och vanvettigt, skola ha rådighet och kraft nog att hindra dylikt, kan man heller inte räkna med som säkert. Fanatiker äro i stånd till vad som helst och de tveka inte inför något. Å den andra sidan däremot i ledningen verkar man allt annat än säker på sitt valde över massorna. Kommissarie Manner medgav även på min direkta fråga, att en anarkistisk ut-

veckling i en viss given situation kan tänkas, trots att starka socialdemokratiska element avgjort äro motståndare till allt sådant.»

Av denna skildring i »Social-Demokraten» synes, som om de medlingsanbud som gjorts och de skyddsåtgärder som omnämndes i herr statsministerns svar inte äro så mycket att bygga på.

Man må spörja om den egentliga anledningen till att det officiella Sverige ställt sig så kallsinnigt och avvisande gent emot de framställningar om bistånd som ingått från det borgerliga Finland. Jag kan knappast tänka mig att den anledning herr statsministern angav i sitt svar på den Vennerströmska interpellationen, nämligen »att en svensk intervention skulle göra den finska statsordning, som finge svenska vapen att tacka för sin seger, särskilt förhatlig för den del av Finlands folk, mot vilken dessa vapen varit riktade», varit den som verkligen förelegat. En sådan hänsynfullhet mot den del av Finlands folk, som det här gäller, förefaller mig, när vi nu veta, vad för folk det egentligen är, knappast på sin plats. Herr Branting fann ju anledning att i samma interpellationsdebatt definiera sin åsikt om vad slags folk det finnes bland röda-gardisterna, då han bland annat framhöll »de fruktansvärda illdåd, begångna i det röda gardets namn av banditer av ett eller annat slag, från vilka de andra ännu icke tagit tillräckligt avstånd», och vidare yttrade han, att »påståendet, att Finlands arbetarklass skulle stå så att säga som en man bakom det röda gardet, icke kommer att vinna många proselyter och troende här i vårt land.» Jag kan alltså knappast antaga, att det varit hänsynen till det slags folk, herr Branting sålunda definierat, som återhållit det officiella Sverige att ingripa med vederbörligen kraftiga hjälpmedel.

Vad nu än orsaken varit till regeringens återhållsamhet såväl i detta som även i övriga hithörande hänseenden — och det måste sägas att man kan icke skärskåda en åtgärd endast i och för sig, utan man måste se den i sammanhang med övriga dithörande — så har den, såsom vi veta, åstadkommit en synnerligen bitter missstämning bland Finlands samhällsbevarande folk, icke minst bland dem, som stå Sverige närmast. Deras misstämning kan sägas ha tagit sig uttryck i de tvenne orden: Sverige sviker! Sverige, av vilket vi hoppades så mycket, Sverige, till vilket vi först vände oss, sviker! Svek har betraktats som en föraktfull handling bland alla folk och under alla tider. Man sviker, då man ser en vän, en kamrat eller granne hålla på att duka under, utan att denne gives den hjälp, som han har berättigad anledning att antaga finnes för handen. Man sviker, då man ser en kultur, som man själv anmat och fostrat och med vilken man är förenad av de starkaste band, i dödlig fara att undertryckas och står tafatt och ängslig att gripa in.

Har man då i Finland begärt något, som varit över vår förmåga, »over evne»? Så påstår man från Finland ej ha varit förhållandet. Men vår regering synes ha en annan uppfattning. Hans excellens herr statsministern uttalade ju i sitt nyligen avgivna svar på den Tryggerska interpellationen, »att anspråken från Finland

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

från början gingo så långt, att de icke kunde räkna på Sverige, som de trott». Jag hoppas för Sveriges egen skull, att anspråken gått så långt och att alltså missnöjet, det allt högljuddare missnöjet från Finland, i stor utsträckning är oberättigat. Men det fordras klarhet på den punkten. Innehållet av den framställning eller de framställningar, som kommit från det officiella Finland till Sveriges regering, böra läggas fram snarast möjligt och likaledes vår regerings svar. Det får icke råda någon oklarhet eller något missförstånd i dessa punkter, varken hos vårt folk eller hos det finska folket. Det är av vital betydelse för vår framtida sammanlevnad. Man kan icke utan vidare godtaga, vad en ärad ledamot av det liberala partiet i första kammaren yttrade härom dagen i den Tryggerska interpellationsdebatten, nämligen att han som medlem av det hemliga utskottet haft tillfälle att granska handlingarna och funnit, att regeringen hade skött sig bra. Men de hittills synliga resultatet av regeringsåtgärderna, så långt hittills framgått, äro kanske icke så bra, som önskligt vore.

Finlands hand, trevande och sökande för att finna det stöd, som behövdes i landets svara betryck, gled Sverige förbi. Den fann ej här vad som söktes. Orienteringen har skett söderut i stället för västerut, och hjälpen har kommit därifrån snabbt och effektivt, som var att vänta. Vi ha ingen anledning att förvåna oss häröver, än mindre att känna oss förbigångna. Den lama hand, som vi i elfte timmen sträckte ut, den anses nu av Finland vara obehövlig — den är egentligen blott i vägen.

Klen tröst för oss, en tröst, såsom uttrycket låter, för ett tigerhjärta, synes mig vara att hämta i det politiska visdomsordet, som häromdagen av herr statsministern uttalades i första kammaren, så lydande: »De befriade folken äro sällan tacksamma mot befriaren», då man söker att skärskåda den nya situation, den deciderade maktförskjutning, vilken nu som bäst äger rum bland Östersjöns strandägare. Man kan icke finna annat, än att den politik, som vi ha fört, bringat oss i ett isolerat läge. Det var en makt, en stormakt i Europa, som under de sista decennierna på 1800-talet förde en politik, som brukade betecknas med uttrycket »splendid isolation». Såvitt jag kan finna, för också vår politik till en isolation, men huruvida den blir splendid, har jag all anledning att betvivla.

Herr Hamilton: Herr talman! Såsom motiv för sin interpellation har interpellanten framhållit, att han önskat rädda med oss svenskar närstående, i svår belägenhet varande människor på Pellingeskären och vid Kyrkslätt, och han har fått det svaret, att dessa personers liv blivit räddade genom svensk fredlig intervention och att de nu kommit under beskydd av vår chargé d'affaires i Finland. Jag hade väntat, att när interpellanten fått detta svar, han skulle betygat sin tacksamhet gent emot regeringen för vad den sålunda uträttat. Men tvärtom klandrade han regeringen. Det var således icke hans mål att rädda dessa medmänniskors liv, utan han hade ett annat mål. Strid då med blanka vapen, herr Thore, och säg ut

vad ni vill, säg ut att ni önskade en militär intervention av oss. Men en sådan kunde icke ha lyckats, såvida vi icke skulle ha skickat till Finland en armékar. Det skulle icke ha lyckats för en mindre svensk expedition att taga sig fram från Hangö förbi Helsingfors till de skär, varom nu är fråga, så mycket vet man ju, att det röda gardets makt icke är att förakta. Jag tror icke heller, att ni kan ha någon annan uppfattning härutinnan. Nej, vad ni vill, är att föra Sverige ut i äventyrligheter, ni önskar, att Sverige skulle komma i den situationen, att nödgas gå med i kriget och bryta den neutralitetspolitik, som Sverige hitills fört och, som jag är övertygad om, folkets stora flertal önskar att vi skola föra. Det är denna neutralitet, ni ville ha bruten. Talar ni å högerns vägnar, så säg det; säg här klart ifrån: vi vilja föra Sverige ut i kriget och ingenting annat! Jag ber emellertid att för min enskilda del, och jag tror, att jag även härvid kan tala å det partis vägnar, som jag tillhör, få tacka regeringen för vad den vidtagit och för att den utan blodsutgjutelser och utan att föra Sverige i vanskligheter räddat människors liv, som stå Sverige nära och för vilka vi ömma.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Med herr Hamilton förenade sig herrar *Jungnell, Olsson* i Ramsta, *Johansson* i Olstorp, *Bengtsson, Jönsson* i Revinge, *Jansson* i Edsbäcken, *Johanson* i Gäre, *Bogren, Carlsson* i Herrljunga, *Mossberg, von Sneidern, Eklund, Ander. Bäckström, Olofsson, Rehn, Wikström, Berggren* och *Eliasson*.

Herr Månsson i Hagaström: Det var med tillfredsställelse, jag här hörde herr statsministerns svar, som innebar att vi icke skulle bliva invecklade i flera äventyrligheter, än vi redan nu äro inne i. I svaret meddelades, att regeringen vidtagit åtgärder för att de till Pellingskären och trakten däromkring flydda skulle få lejd att fara till Sverige och kvarstanna här till oroligheternas slut. Detta synes man emellertid i Finland från de rödas sida icke ha velat gå med på, och jag må erkänna, att med den utrikespolitik, som den nuvarande regeringen har fört, kan man icke förvånas över, om man i Finland icke satt den tro till den svenska regeringen, som är en förutsättning för ett sådant förfarande.

När vi se på den åländska frågan, kunna vi göra oss en föreställning om de äventyrligheter, som vi skulle ha blivit invecklade i, därest herr Thores önskemål skulle ifrån regeringens sida ha förverkligats. En man, som kan så litet misstänkas för att stå oss nära som kommandörkapten Starck, har i dag i Stockholms Dagblad skrivit en artikel, som i all sin klarhet och reda synes mig utgöra ett allvarligt memento. Han erinrar där om en sak, som regeringen tycks vara på väg att glömma, det nämligen, att ändamålet med vår inblandning i de finska striderna — jag tänker då närmast på Ålandsstriderna — ju icke var någonting annat, än att vi skulle från Signildsskär och möjligen även från Eckerö föra hit en del flyktingar, som påstods ville över till Sverige. Det skrevs

Svar å interpellation.
(Forts.)

och skreks i tidningarna, såsom vi veta, att befolkningen där blivit mördad och ödelagd och plundrad av ryssarna, att den var stadd på flykt och att en stor del av Eckerö befolkning tagit sin tillflykt till Signildsskär. Under sådana förhållanden var det ju ingen här i kammaren, som var emot, att om det fanns människor, som ville ha Sveriges hjälp för att komma hit över, dessa även förbjälptes härtill. Men det har gått upp för oss under tiden, icke minst genom den Tryggerska och Thoreska interpellationen, att bakom denna lögnaktiga tidningsagitation, som föranledde räddningsexpeditionen till Signildsskär, låg ingenting mindre än riksfientliga och samhällsfientliga försök att draga Sverige in i världskriget. Av dessa grupper och ligor, vilka alldeles som svagsinta överallt i världen arbeta på att ruinera allt av århundradens gamla kultur och som anse sig vara i sin lagliga rätt, när de hålla på med detta förstörelsearbete, finnes det även en grupp här i landet, som ännu i världskrigets fjärde år, trots att man ser denna allmänna förödelse ute i världen, försöker att liksom vore den besatt av djävulen, av alla krafter få vårt land med i fördärvet, personer, som icke kunna sova en natt eller ha ro någon dag, förrän den lilla smula av kultur, samhällsordning och reda, som vi ändock ha, blivit förintad av världsbrandens lågor. Det var dessas agitation, som låg bakom denna sak, och för denna agitation och dessa svagsintas önskemål har regeringen kapitulerat på ett sätt, som enligt mitt förmenande är i färd med att bringa folkets förtroende till dess fredsvilja i fara.

Räddningsexpeditionen till Signildsskär blev sedermera utsträckt genom ett enskilt ingripande från herr Starck. På egen hand gav han sig till att underhandla, enligt vad han nu själv upplyst, och han erhöi regeringens sanktion därpå, och därom är icke så mycket att säga, utan vi kunna fortfarande godkänna, att regeringen gav honom denna sanktion. Naturligtvis skulle det även i fortsättningen ha varit en privatmans försök och icke i så hög grad, som fallet blivit, fått karaktären av en officiell handling. Under gången av dessa förhandlingar, som genom en enskild mans uppträdande kommo till stånd, ha den svenska regeringens ombud uppträtt på ett sådant sätt, att de bragt skam och vanära över Sveriges land och folk. Emot en stat, vilken proklamerat folkets bestämmanderätt och hyl-lat satsen: inga annexioner, utan full rätt för var och en nation att själv bestämma över sig ända till avsondring från den gamla ryska statskroppen, mot denna stat har Sveriges regering gått över till att föra en fullkomligt klar och ren annexionspolitik. Medan man här i liberala och socialdemokratiska tidningar klandrar andra regeringar för deras annexionspolitik, har man här sökt ge sig in i en sådan för vårt lands vidkommande. Det var verkligen knappast väntat av mig, det får jag säga, att regeringen skulle i dag ha panna att säga: stopp nu, på det att vi icke må gå vidare med nästa fot in i äventyren!

I detta nu är Åland faktiskt ockuperat. Jag har här en skrivelse ifrån Åland, vilken skrivelse tillställts mig i översättning och vilken jag här skall be att få läsa upp. I denna skrivelse skildras

förhållandena i Finland. Jag skall emellertid först be att få meddelade, vad en del resande därifrån berätta.

På Mariehamns torg blåser nu den svenska flaggan, alltså ett tecken till ockupation. Där hållas stora militärparader med musik, sång och hurrarop och hålls varenda dag till Mariehamnssbornas förlustelse. Alla telefoncentralerna på ön äro besatta av svenska telefonister; den ryska gnisttelegrafstationen har man erövrat och lagt beslag på. Man har sökt igenom societetshuset för att häkta misstänkta personer. Bland annat hörde jag, att en studerande vid härvarande tekniska högskola, en son till den bekante författaren Juhani Aho häktats av svensk militär. En annan blev mycket eftersökt, och när man icke fann honom, var det under svordomar och förbannelser man avlägsnade sig. Så far man fram där.

Den skrivelse, jag här nyss syftade på, är ställd till ryska regeringens härvarande ombud och är av följande lydelse:

»Vi meddela Eder, att sedan Eder avresa från Åland den 25 februari har svenska regeringen på Eckerö landsatt andra skytteregementet och ingenjörstrupper och börjat en systematisk ockupation av Ålandsöarna. De svenska truppförflyttningarna ske huvudsakligen om nätterna, och nu för ögonblicket finnes det i alla byar på Eckerö och Åland avdelningar av svensk militär. Till Mariehamn har införts ett kompani matrosor med kulsprutor. Alla telefoncentraler äro besatta med svenska telefonister. Det förekommer, att våra soldater avväpnas och utan skäl avhysas med våld från sina kvarter. Våra militärtransporter från Halsby till Jomala eskorterades av svenskar, utan att man bad därom. Under förevändning av skydd för befolkningen mot övervåld, som icke förekommit och icke förekommer, har svenska regeringen besatt öarna med stora avdelningar av allehanda vapenslag, vilket fullständigt står i strid med de förklaringar, som avgivits av svenska regeringens representanter och med det fördrag, som avslutits mellan oss och den lokala befolkningen under bemedling av svenska regeringens representanter, enligt vilket fördrag svenska regeringen endast erhöåll rätt att håålla trupper ombord på fartyg å Eckerö redd. Nu finnas å Ålandsöarna varken vita eller röda gardister, och vår garnison evakueras i fullständig ordning till Åbo, varför vi anse den från svensk sida verkställda ockupationen av öarna som ett uppgivande av Sveriges neutralitet och be Eder sätta Eder i förbindelse med den svenska regeringen för att kråva, att de svenska trupperna bortföras från Åland.» Skrivelsen är undertecknad av ordföranden i verkställande kommittén D. Pavleff och sekreteraren Iv. Gosoffsky.

Detta är det officiella Rysslands uppfattning om ställningen, och jag frågar, om ett handlingssätt, som framkallar sådana skrivelser från en officiell rysk myndighet, är vårt land värdigt och om detta är en hedersam fortsättning på den neutralitet, som de föregående regeringarna sökt bibehåålla under världskrigets gångna skede.

Men det är icke nog med detta. Jag sade, att det är ganska glådjande, att regeringen icke trånger längre in i äventyrens värld, ån den redan gjort, och nu avvisar den Thoreska interpellationen.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Svar å interpellation.
(Forts.)

ty Sveriges representanters förmåga att uppträda i det internationella umgänget har verkligen erhållit en ytterst svår stöt under de förhandlingar, som ha ägt rum rörande Åland. Herrarna ha i dag i Politiken kunnat läsa den ryske ministern Vorovskys redogörelse för underhandlingarna därstädas, och det är ett par saker i denna artikel, som kommit mig att fästa uppmärksamheten på några ganska underliga manipulationer. Säsom kommandörkapten Starek meddelat i Stockholms Dagblad, var det ju så, att han hade inlett underhandlingar mellan de till Åland ankomna vita gardisterna och ryssarna för att skilja dem åt. Han gjorde detta för att, såsom han säger, undvika onödigt blodutgjutelse. Sedermera började de vita gardisterna under förhandlingarnas gång att utan föregående varning angripa ryssarna. Det slutade emellertid så illa för vita gardet, att det i verkligheten blev den förlorande parten och i militärt avseende mycket illa ställt, varför även vid underhandlingarna bestämdes, att vita-gardisterna skulle avtåga utan vapen och vapnen stanna i svenska regeringens förvar. Det var vidare överenskommet, att dessa vapen icke skulle få följa med vita gardet, alltså icke få föras över med samma båtlägenhet till Sverige, utan skickas dit senare samt utlämnas först efter oroligheternas slut. Jag vill nu för det första anmärka, att de vapen, som de från Finland ankomna vita-gardisterna voro utrustade med, utgjordes av alla möjliga konstiga muskedunder och skjutvapen av allehanda slag, studsare, remingtongevär och alla möjliga vapen. Herrarna kunna själva i tidningarna i dag läsa om, att det var omkring 600 man, som kommo över till Åland, och alla dessa skulle enligt överenskommelse överföras till Sverige. Emellertid var det endast omkring 300, som begagnade sig av båtlägenheten över till Sverige; de andra 300 föesvunno. Vidare skulle de av ryssarna tagna vapnen utlämnas, d. v. s. de svenska underhandlarna och deras kontrollkommitté skulle erhålla de vapen, som ryssarna tagit ifrån vita gardet och förvara dem för finnarnas räkning, varjämte ryssarna skulle erhålla tillbaka de vapen, som vita gardet tagit ifrån dem. Emellertid gick det till på det sättet, att oaktat 273 ryska soldater hade blivit avväpnade av vita-gardisterna, utlämnades icke mera än 123 delvis skadade gevär till ryssarna. Därtill kommer, att, efter vad jag hört uppgivas det icke alls var samma gevär, som återlämnades; ryssarna fångade icke tillbaka de moderna gevär, som fräntagits dem, utan endast det skrot, som vita gardet hade med sig från Finland. Ryssarnas gevär behöllo naturligtvis vita-gardisterna för sig själva.

Det är emellertid icke nog med detta, utan det är även en annan historia, som icke är mindre märkvärdig. De svenska militärmyndigheterna ha ju själva skrivit till soldatrådet och erkänt, att oegentligheter blivit begångna vid vapnens utlämning, nämligen dels så, att ryssarna icke fått tillbaka alla sina vapen, och dels så, att vad de fångat, utgjordes av det skrot, som vita-gardisterna icke ville ha kvar. Men dessutom var det meningen, och det blev även försäkrat, att vita-gardisternas vapen icke skulle till dem överlämnas förrän efter oroligheternas slut: de skulle fara över till Sverige

och hem till sitt land utan sina vapen. Säsom här emellertid meddelas i Vorovskys redogörelse, tillgick det så, att kommandörkapten Starek skrev till garnisonens militärråd, att han hos amiral Ehrensvärd gjort framställning, att vita gardet ej skulle tillåtas lämna Eckerö redd, innan denna fråga, d. v. s. vapenutlämningsfrågan, blivit utredd, och vidare heter det i samma brev: — — anser jag det vara självfallet, att vapnen ej få föras på de ångare, där vita gardet är embarkerat.» »Några timmar senare kom emellertid kommandörkapten Starek och meddelade mig», säger Vorovska, »med den största förlägenhet, att expeditionen med vita-gardisterna under kommandörkapten Akermarks befäl avgick till svenska kusten om några timmar och att vapnen medföljde expeditionen ombord på Runeberg.»

Svar å interpellation.
(Forts.)

Hur kunde nu ett sådant löftesbrott tillkomma? Jo, det har följande förhistoria, som i sin tur icke är mindre märklig och som visar, att icke blott den svenska regeringens ombud, åtminstone en del av dem, varit ganska underhålliga, när det gällde att underhandla, och att de föga brytt sig om att fördrag och avtal hållits, utan att man till och med inom regeringen varit med om sådana åtgärder. Den 20 februari skedde ju underskrivandet av fördraget. På aftonen reste kommandörkapten Akermark och kapten Elliot till vita gardets högkvarter i sällskap med vita gardets ombud, Grönblom och Aminoff, samt fyra ryska ombud. Vita gardets kvarter var då förlagt till Harlsby. Under omkring tre dagar hade det då pågått fientligheter mellan de vita och ryssarna, och det var först vid slutet av dessa strider, som man kom överens om, att de vita skulle avtåga utan vapen. Naturligtvis motsatte sig de vita först detta, men de blevo likväl sedermera sinnade att gå med på ett sådant villkor. Då telegraferade kommandörkapten Starek till sjöministern och meddelade honom huvudvillkoren i avtalet i följande telegram:

»Sjöministern Sthlm fredsvillkoren i huvudsak: vita gardet avtågar till Eckerö, avväpnas vid embarkeringen, röda gardet avväpnas i hamn av rysk militär under svensk kontroll, vita gardet föres under ryskt skydd och ledsagat av svensk officer till Eckerö. Efter deras avtåg ordnas frågan om Alands fullständiga utrymning vid förhandlingar mellan soldatrådet och åländska myndigheter under svensk medling samt enligt de vid sammanträdet på Thor . . . huvudgrunderna. Akermark avrest till vita gardets huvudkvarter för att övertala dem antaga villkoren. Ämnar på eget . . . säga att om villkoren ej antagas vägrar svenska regeringen överta transport. Starek.»

Vi finna därav, att det var de svenska officerarnas uppgift, att det var i enlighet med gällande militära regler, att vita gardet skulle avtåga utan vapen, och framför allt i enlighet med svenskt löfte, att de i varje fall icke skulle ha vapnen med ombord och icke få vapnen ögonblickligen som de komme till Sverige. Det kom då emellertid ett telegram från sjöministern, som är avsänt den 20 februari klockan 22,25, d. v. s. kl. 10,25 på kvällen. Det lyder:

Svar å interpellation.
(Forts.)

»Starck. Underhand meddela att därest finnarna desarmeras vid embarkeringen kunna de återfå vapnen sedan de ankommit till svenskt territorium. Ni får förtroligt begagna detta till förhandlingarnas slutförande. Sjöministern.»

Här är som vi se ett dubbelspel icke bara hos de svenska militärerna utan också hos den svenska regeringen. Det förhåller sig så, att vid avtal och förhandlingar med de s. k. »barbarhoparna» har svenska regeringen *en* formulering, men under hand meddelas sedan en *annan* order till dem, som skola verkställa kontrollen av det hela. Det är lösningen på den underbara gåtan, hur över huvud taget mot avtal det vita gardet kunnat få vapnen med sig på samma båt och t. o. m. få igen dem vid landstigningen i Sverige. Det är klart att under sådana förhållanden kan man endast med tillfredsställelse se, att regeringen dock är så pass förnuftig, att den icke går längre ned i moraset och drager hela den svenska befolkningen med sig i hela detta spektakel på Åland och öväsendet i Finland. Det är, som jag sade, ett försök att föra vårt folk ut i krigets avgrund, som gjorts, och mot detta försök måste med alla medel på det allvarligaste reageras. Hela Ålandshistorien artar sig att bliva ett rent farsartat spektakel, och vi kunna endast uppmana regeringen att så fort som möjligt göra trupperna bort från Åland för Sveriges goda namns och heders och anseendes skull. Vill sedan sjöministern i framtiden uppföra flera sådana här operetter, så må det ske på andra scener, men icke på världsteaterns och med världshistorien såsom recensent.

Herr Branting: Herr talman, mina herrar! Man kan då icke klaga över här i kammaren, att yttranderätten även på de mest ömtåliga områden skulle vara på något sätt kringskuren. Kammaren var stilla, fastän båda de föregående talarna, både herr Thore och herr Fabian Månsson, sannerligen gjort vad de kunnat för att uppregga lidelserna och för att den sak, som egentligen skall debatteras, skall skjutas åt sidan för vida längre gående syftemål hos dem båda.

Herr Thores hela framställning var en förvånande utmaning, som han tillät sig slunga i ansiktet gentemot den regering, som dock i hela denna sin politik gjort vad den kunnat för att fredligt rädda de personer, vilkas talan herr Thore föregav sig föra. Allt vad han kunnat föra fram till försvar för den linje han valt var hans eget personliga betydande, att det icke var förenat med någon som helst risk, om man gjorde en sådan expedition, som de militära myndigheterna förklarar vara omöjlig utan avsevärt stora risker, och som enligt sakens natur innebure en inblandning av det allra betänkligaste och klaraste slag i det finska inbördeskriget. Det är häpnadsväckande, måste man säga, att när man kommer med sådana fordringar, man icke har mera att ställa bakom dem än detta tomma betydande, att det icke vore den minsta risk för Sverige att göra såsom herr Thore anbefallt. Och på grund av att regeringen icke följt sådana lättsinniga och ovederhäftiga anvisningar, tillåter sig

sedan herr Thore att på det mest uppenbara sätt insinuera om lumpna bevekelsegrunder hos regeringen, räddhåga och förfäran och sådant, som är lågt och föraktligt i alla svenskers mening.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Gentemot ett sådant uppträdande måste en gensaga nedläggas på det bestämdaste. Det går icke att på detta sätt driva en rent aktivistisk politik i riksdagen och tro sig kunna göra detta i hur stor utsträckning som helst utan att få mothugg. Vi äro för många i den svenska folkrepresentationen, som äro fast beslutna att förhindra alla sådana dårskaper, för att det skall kunna tillåtas att sådana ord, som herr Thore fällde, skola stå oemotsagda. De måste mötas med det bestämdaste och skarpaste ogillande, och när det icke skedde omedelbart som de utsades, måste det göras sedan i debatten av dem, som veta sig vara häri i samklang med den stora överbägande majoriteten i denna kammare.

Insinuationer, som här av herr Thore gjordes, om att havet alltid är fruset, när viljan att komma fram fattas, att egentligen borde svaret ha kommit tidigare än frågan o. s. v., visa, vart man egentligen velat komma. De personer, som stå bakom herr Thore och med vilka han naturligtvis samrätt — ty ingen må väl föreställa sig, att en sådan interpellation tillkommit av en ensam man utan att han talat med liktänkande därom — ha aldeles uppenbart velat, att vi skulle blanda oss direkt i denna finska oreda, att vi skulle kasta det inflytande, som en svensk landstigningskår kunde ha på de finska förhållandena, in i den häkkittel, som där sjuder. Detta förklarar man vara — och skriver det dagligen i en viss press — Sveriges fullständiga skyldighet att göra. Man vädjar till alla våra historiska traditioner, man vädjar till de band, som sammanknyta oss med representanter för svensk kultur i Finland, och man fördrar, att vi utan vidare skola göra en sådan intervention. Nu är det väl efter herr Thores anförande och hela denna kampanj omöjligt förneka, att avsikten varit att gå *vida längre* än till de små vapenutlämningar, varom man i början talade och som man velat försöka begränsa hela frågan till att gälla. Nu ser man väl klart och tydligt, hur rätt vi hade, som varnat för att giva detta första finger åt interventionstanken, som, om den skulle utföras med verklig kraft och effekt, måste föra *vida längre* än till sådant blott passivt understöd och som måste draga in hela den svenska nationen till att kräva uppgörelse av den finska inbördeskampen efter vissa linjer. Men det grundfel, som man gör sig skyldig till från den sida, herr Thore representerar, är att man alltjämt räknar med Finland såsom en enhet. De se icke annat av Finland än det Finland, som ligger dem närmast och som de inbilla sig vara det enda som existerar. Det är icke så. Olyckan för Finland är ju, att vi stå inför en situation, där det uppträder icke ett utan *två* mot varandra i dödlig kamp varande Finland, och där man måste konstatera med bittert beklagande, att det icke hittills lyckats att slå en bro över den avgrund, som skiljer dessa bägge delar av det finska samhället.

Nu försökte herr Thore t. o. m. citera några lösryckta satser av

Svar å interpellation.
(Forts.)

mig från förra finska interpellationsdebatten för att visa, att jag icke vill vara med om att sätta ett likhetstecken utan vidare mellan Finlands arbetare och den nuvarande röda regimen. Det är alldeles riktigt så långt. Man kan icke sätta ett sådant likhetstecken. Men å andra sidan är det ännu mycket mera oriktigt, om man försöker framställa hela den finska röda sidan såsom endast en samling huliganer, rövare och banditer, som hela samhället vill avskaka sig, en liten klick i samhället som under omständigheternas makt kunnat svinga sig upp till herravälde. Nej, det är uppenbart, att i de röda lederna stå stora massor av finska arbetare, och då så är fallet, får man icke räkna såsom herr Thore sökte göra. Man måste tvärtom se till — vilket också framhölls i det första interpellationssvaret av herr statsministern — att Sverige icke uppträder så, att Sveriges namn blir förhatligt för stora delar av det finska folket. Detta är en uppgift, en verklig kulturuppgift vi ha. Vi få icke åtaga oss en sådan mission, som skulle vara ett partitagande i inbördeskrig i annat land. Den enda mission, som kan anstå Sverige, vilket vill bevara sin neutralitet, är att söka slå en bro mellan de stridande, och ehuru man alltjämt från båda sidor avvisar dessa försök, ehuru man under stridens hetta och förbittring icke vill höra talas om någon sådan uppgörelse på grundval av nedläggande av vapnen och vädjande till Finlands folk på ostridigt sätt, så är det klart, att den tid kommer, då man i Finland skall vara Sverige tacksam, att man icke här lyssnat till de ovisa röster, som velat engagera oss på den ena sidan i den finska kampen.

Allt som framkommit på sista tiden, och icke minst de uttalanden, som nyss gjorts av herr Thore, hela hans åskådning, där det särskilt kom fram att vi skulle uppträda till skydd för de svenskspråkiga elementen i Finland, tyder på, att man där tvärtom vill ytterligare fördjupa klyftan i Finland genom att sätta svenskt och finskt i motsats till vartannat och låta således den gamla ras- och språkstriden yttermera förgifta de strider, som redan den förutan äro så svåra. Det vore det olyckligaste, som kunde ske, även för de svenska finländarnes ställning i sitt fädernesland, ifall den uppfattningen skulle gå fram över hela det finska Finland, att Sverige blandat sig i de inre striderna främst till förmån för de svensktalande i landet, att vi icke skulle velat göra några andra än dem en särskild tjänst. Det bleve naturligtvis en ytterst bitter motsättning genom ett sådant tillvägagångssätt.

Ja, det må vara nog med denna gensaga gent emot herr Thores framställningar. Jag är viss om att vad som här av honom framfördes bedömdes till sitt rätta värde av alla dem, som äro beslutna att understödja den politik, som håller oss utanför virrvarret och som icke under några förevändningar vill låta oss drivas in i dessa svåra förhållanden. Det återstår mig att säga några ord om herr Månssons föredrag.

Det var mig alldeles omöjligt att följa med de aktstycken, som han framlade för oss. Vi känna ju, och det har officiellt tillkännagivits, att från regeringens sida komma att omedelbart framläggas

Svar å interpellation.
(Forts.)

aktstyckena i den åländska frågan och allt vad därmed står i sammanhang. Man bör väl då, innan man går in på en diskussion av dessa ting, avvakta, att vi verkligen ha fullständiga och tillförlitliga aktstycken till vårt förfogande för att bilda oss ett omdöme. Ty jag tror, mina herrar, att man haft tillfälle att se, huru olika påståendena varit i den ena eller den andra detaljen. Det är något rent av enastående och häpnadsväckande att finna, huru olika uppgifter kunna lämnas från den ene och den andre om precis samma faktum. Det har ju under hela denna tid visat sig vara nästan omöjligt att få samstämmade intyg om huru saker verkligen gått till. Även då man tycker, att det icke borde finnas utrymme för mera än en relation, då man haft med sanningsälskande människor att göra, har det framträtt mycket underbara motsägelser i berättelserna, icke minst om vad som passerat på Åland, och icke minst om hela den situation, som den svenska undsättningsexpeditionen förefana, voro ju uppgifterna fullkomligt diametralt motsatta.

Det vill därför till att man först får verklig klarhet i dessa ting. Jag tror icke, att herr Fabian Månsson, trots det blinda förtroende, som han visar de uppgifter, som han har från sina ryska vänner, vill säga, att de innehålla fulla och hela sanningen. Jag tror, att det verkligen kan vara skäl att läsa dessa uppgifter vid sidan av andra, som vi kunna få tillgång till; först sedan kunna vi bilda oss ett omdöme om dessa saker. Men vad jag tror, att vi redan nu kunna fastslå, är, huru rent befängt orimligt herr Månsson slår över. Han gör sig skyldig till sådana överdrifter, att hans ord måste komma att sakna varje värde och all resonans, då han nu beskyller regeringen för att den icke skulle motsatt sig dessa interventionister, som enligt hans mening icke vore värda namnet svenskar. Herr Månsson påstår, att det föreligger en fara för intervention i den politik, som drives av regeringen! Det är ett påstående, som sannerligen slår ihjäl sig självt genom sin fullständiga ovederhäftighet.

Det måste för övrigt också konstateras, att när herr Månsson talar om det officiella Rysslands uppfattning såsom sammanfallande med uppfattningen hos en eller annan kommitté ute på Åland, detta verkligen är ett lättvindigt sätt att konstruera fram det officiella Ryssland. Det förefaller, efter allt att döma, att det officiella Rysslands uppfattning hör till de ting här i världen, som det är synnerligen svårt att få ett verkligt grepp på. Den ena dagens telegram och proklamationer äro icke lika den andra dagens. Även om de innehålla samma namn, kunna skiljaktigheterna vara ofantligt stora, och detta är naturligtvis ännu mera fallet, om namnen äro olika i det kaos, som utmärker det officiella Ryssland. Huru kan man då säga, att det officiella Ryssland är uttryckt av en kommitté ute på Åland, som handlar på egen hand rörande dess angelägenheter?

Vad som bör fastslås är, att den svenska expeditionen på Åland icke haft någon politisk innebörd. Detta har från början markerats på det mest uttryckliga sätt i den förklaring, som avgavs av den

Scor å interpellation.
(Forts.)

svenska regeringen, när denna expedition beslöts och vann den svenska riksdagens bifall. Med den är icke någon som helst annektering eller besittningstagande gjort, utan frågan om de åländska förhållandenas framtida ordnande bör anstå tills i samband med fredsslutet. Och för min del tror jag, att det är av vikt att markera, att detta uppskov bör räcka, tills det *verkliga* fredsslutet i världen inträtt, och icke, som det i Brest-Litovsk synes ha fordrats från tysk sida, hela denna fråga göres till en fråga, som enbart rör de Östersjömakter, vilka den visserligen närmast angår. Den åländska frågan sträcker sig med sina historiska förgreningar även till de andra makter, som för närvarande icke ha möjlighet att påverka förhållandena i Östersjön, men det blir först i sammanhang med den allmänna världsfreden som man kan tänka sig det slutliga ordnandet av dessa frågor på ett sätt, som jag hoppas skall bliva tillfredsställande även för Sveriges verkliga intressen.

Det är sålunda att slå fast, att man icke på minsta sätt velat föregripa detta genom den humanitära expedition, som från svensk sida avsänts till Åland. Man har sannerligen intet skäl att av den draga några som helst misstänksamhetens slutsatser, att den regering, som vi ha här i Sverige, skulle vara benägen att skapa sådana förhållanden, som på något sätt kunde påminna om annexion och sådant, som herr Fabian Månsson talade om. Dessa omständigheter måste vi hålla klara för vår uppfattning, och därav följer också, att de åtgärder, som Fabian Månsson vände sig mot, sannerligen äro fullständigt försvarade just med hänvisning till den rent humanitära uppgiften. Den finländska regeringen i Vasa har saknat all slags möjlighet att skydda de finska medborgarna inne på Åland. Den finländska regeringen har, efter alla uppgifter att döma, åtminstone genom sin representant i Stockholm, varit medveten om och hållits å jour med detta och för sin del intagit en gillande ställning till den expedition till skydd och hjälp, som utgick härifrån till Åland. Nu är denna expedition där ute. Dess därvaro har gjort, att ryssarna till stor del utrymt Åland, och att därigenom uppstått ett förhållande, som medfört, att befolkningen känner sig lugn och att icke någon risk längre för övervåld och massakrer äger rum, en risk, om vars tillvaro befolkningen, trots alla förklaringar från den ena eller andra ryska kommittén, synes ha varit övertygad. Nu kretsas ju en annan makts örnar omkring denna ögrupp, men det är väl att hoppas, att huru den saken än utvecklar sig, den måtte leda till en sådan situation, att vår svenska humanitära uppgift icke blir kränkt, utan att utvecklingens fortgång tar en sådan gestalt, att Sverige kan vara fullt tillfreds med att i ett kritiskt ögonblick ha räddat den åländska befolkningen.

Man vill också — herr Thore var inne på det kapitlet en smula — framställa sakerna så, som skulle den uppgift, som Tyskland nu säges åtaga sig med vapenmakt i Finland, i stället bort övertagas av Sverige. Jag är viss om att åtminstone hela den svenska arbetarklassen och jag tror en mycket stor del för övrigt av det svenska folket i allmänhet betackar sig för att uppträda som gendarm i

Scar & interpellation.
(Forts.)

överensstämmelse med de tendenser, som framföras av åtminstone en del av de finska vita under deras utgjutelser mot sina egna landsmän. Jag tror att Sverige aldrig skulle vilja på detta sätt uppfylla en mission, som det har tänkt sig vara av helt annat slag. Sveriges mission i Finland har varit att draga hela detta land in i den kulturkrets, som vi tillhöra här uppe i Norden. Nu ha ju förhållandena genom det finska inbördeskriget och genom de ohyggliga slitningar, som där äga rum, utvecklats så, att denna uppgift för ögonblicket icke kan fullföljas. Men sannerligen vi kunna vara glada över att vi icke fullgöra den gendarmtjänst, som man velat ålägga oss från vissa håll, utan att det i stället är en helt annan makt, som ådrager sig de stämningar från den finska arbetarklassen, vilka ett sådant ingripande måste framkalla. Alldeles nyss, på förmiddagen, har det kommit ett meddelande från Hälsingfors, som pekar på att underrättelserna om ett tyskt ingripande ha inom de röda kretsarna framkallat en stämning av enig och samlad förbittring gent emot dem, som på detta sätt velat utifrån inblanda sig i deras inre uppgörelser. Och var och en, som förstår, vad ett folk måste känna, när det ser främlingar diktera lagar för sig och taga parti i ett inbördes krig, var och en som förstår något av detta, måste lyckönska Sverige till att icke komma i den ställning, som den tyska invasionen måste göra.

Det är dock icke så, att man bör räkna som om den nuvarande situationen med Rysslands av bolsjevikväldet framkallade upplösning och fullständiga vanmakt vore evigt bestående. Man bör heller icke räkna med att det godtyckets överväld, som råder för ögonblicket och som har kunnat framkalla vissa stämningar av sympati till och med för den tyska invasionen i Estland, Livland etc., utan vidare blir något som alltför länge kommer att bestå. Förr eller senare komma väl även dessa folk att vilja ha en självständighet i verkligheten och icke blott till namnet, och alla sådana stämningar och motsättningar, som därigenom framkallas, skulle vi lätt-sinnigt ha vänt mot oss, om vi följt ropen och lockelserna från dem, som vilja att vi skulle åtaga oss en sådan roll! Den rollen har det demokratiska Sverige för sin del förvisso aldrig haft någon avsikt att spela, och jag tror vi kunna vara regeringen tacksamma för, att den genom sin försiktiga politik i detta avseende och genom sitt bestämda nej till att även under aldrig så människovänliga förändringar söka draga oss in i det finska virrvarret, besparat oss fullständigt överskådliga svårigheter och räddat oss från att komma i en falsk ställning, som vi icke kunna uppbära och icke vilja uppbära.

Herr Lindman. Herr talman, mina herrar! Hans excellens statsministern omnämnde i början av sitt svar på herr Thores interpellation, att den fråga, som framställdes av honom, icke var så klar och tydlig, att det kunde givas ett enkelt svar på vad han gjorde framställning om. Ja, jag vill icke tvista om den saken med hans excellens, men jag vill säga, att om man

Svar å inter-
pellation.
(Forts.)

läser motiveringen till interpellationen, så framgår det nog ganska tydligt, när man kommer till den slutliga frågan, d. v. s. kläm-
men, vad interpellanten syftade till. Jag känner visserligen icke interpellantens bevekelsegrunder i något avseende, utöver vad jag haft tillfälle att läsa i det lilla tryckta meddelandet i tidningarna om interpellationen. Men jag kan dock icke tänka mig annat än att den avsikt han haft, har varit, att då dessa unga män, som jag för övrigt talat om i en tidigare interpellationsdebatt, befunno sig i det utomordentligt svåra läget ute på Pellingeskären och vissa andra platser, utträngda dit av sina fiender och ur stånd att kunna rädda sig, så borde man härifrån gjort ett försök att rädda dem. Deras nödläge var en sak, som upprörde oss, och det är väl icke underligt om man blir än mera upprörd, när vi höra, att de, som varit tvungna att giva sig, bli nedstuckna. Detta var, förmodar jag, interpellantens avsikt, när han gjorde sin framställning till regeringen, om icke regeringen ville undersöka, huruvida det fanns möjlighet att göra något för att rädda dem i deras utomordentligt svåra läge. Och det måste jag säga — och det måtte man väl såsom svensk kunna säga — att den omständigheten, att de voro svenskar och talade samma språk som vi, väl också var en sak, som bidrog till, att man i detta land kände sig mera upprörd över det öde, som kanske skulle komma att övergå dem, som ännu voro kvar på dessa skär, och därför ville undsätta dem, om det funnes någon utsikt därtill. Det var således, förmodar jag, för att understödja dessa på Pellingeskären och andra platser inneslutna skyddskärer, som interpellanten gjorde sin framställning. Och när man undersöker den frågan litet närmare, undrar jag, om det icke varit skäl i att det, redan på ett tidigt stadium, från regeringens sida gjorts en verklig utredning och undersökning, om något i den vägen kunnat uträttas. Det kan väl icke falla någon in att i det fallet tala om, att Sverige skulle haft andra intentioner än att bringa hjälp. Icke kunde det väl vara meningen, att Sverige ville lägga sig till med Pellingeskären eller dylikt. Saken får icke överdrivas. Det var för att rädda dem till livet, om den möjligheten över huvud stod öppen, som en dylik åtgärd borde vidtagas

När man därför hör herr Hamiltons mycket upprörda tal om att interpellantens avsikt icke var att hjälpa dem utan att draga in oss i kriget, synes det mig att han sköt mycket, mycket över målet. Interpellantens avsikt var väl dock, det lär väl ingen i denna kammare kunna förneka, att bringa dem hjälp och undsätta dem. Herr Hamilton sade, att vi genom att göra detta kanhända skulle drivas ut i kriget. Detta är att följa samma tankegång som ständigt utvecklas av herr Branting, nämligen att om man gör det allra minsta, så får man kanske taga ett nytt steg och så ytterligare ett steg, och så är man inne i kriget. Så är icke förhållandet här. Utgångspunkten var att rädda de nödställda och icke att draga oss in i kriget, och jag vågar påstå, att det icke i någon mån hade behövt bli följden, om det över

huvud funnits någon möjlighet att rädda dem på det sätt, interpellanten tänkt sig.

Svar & interpellation.
(Forts.)

Samma anmärkning som jag har mot herr Hamiltons yttrande kan jag även göra mot herr Branting, när han talar om, att detta skulle vara en inblandning av allra betänkligaste slag. Att taga till dylika kraftuttryck kan ju endast vara ägnat att förvilla be- greppen. Det är det vanliga tricket som användes, när man talar om den s. k. aktivismen. Då tager man till detta uttryck och säger: Gör man det allra minsta i ett enda fall, så driver man oss ut i kriget. Det är detta sätt att ständigt söka framställa de synpunkter, som framkomma från en motståndare, så, att man för hela Sverige ropar ut: Se här, det är aktivismen, det är att driva oss ut i kriget! Men herrarna brista fullständigt i bevisningen, varför det skulle bli krig, om man genom en expedition skulle kunna hjälpa dessa stackars olyckliga människor på Pellingskären. Varför hade det härigenom behövt bli krig i högre grad, än då man skickade en undsättningsexpedition för att hjälpa och skydda hårt ansatta och pressade människor på Åland? Skillnaden synes mig icke i någon mån kunna rättfärdiga de uttryck, som blivit fällda om den saken. Det hade väl kunnat tänkas icke varit omöjligt att sända ut en dylik undsättningsexpedition till Pellingskären och därigenom bringat hjälp åt dem, som befunnit sig i nöd därute.

För övrigt, på tal om aktivismen, kunde det ju vara skäl att erinra herrarna Hamilton och Branting om vad en sådan klok man som herr Månsson sade, när han nyss uttalade sig. Han vederlade herrarna, tycker jag, mycket bra, när han talade om de föregående regeringarnas starka — tror jag han sade — neutralitetsvilja; under hela den tid de båda föregående regeringarna sutto hade icke något brott skett mot neutraliteten. Jag förstår icke, varför icke herr Månsson skall kunna få ett erkännande, för att han påvisat att så är fallet. — Skulle vi då plötsligt nu fått en annan uppfattning? Nej vår mening är alltjämt, såsom många gånger uttalats här från min sida och många andras under den tid kriget pågått, att svenska folket *vill* vara neutralt. Men det lär icke behöva hindra, att vi lämna hjälp, där så kan ske.

Samtidigt som herrarna tala om aktivismen, söker den regeringen närstående pressen att taga högern som betäckning för alla regeringens åtgärder. Så säger man i Dagens Nyheter: Vad regeringen här gjort, är högern med på det? Högerens ledare ha varit med på allt möjligt. Jag skulle nu en gång för alla vilja betacka mig för detta system att taga högern till betäckning för allt vad regeringen gör. Mina herrar, det är *regeringen*, som har ansvaret för vad som sker, och jag förmodar att den helst ser, att den också får bära ansvaret för vad den gör, det må vara gott eller ont.

Vad beträffar frågan om undsättningen till Finska viken, så är det ju klart, att det för den som står utan material är svårt att bedöma, huruvida en dylik expedition hade låtit sig göra eller

Svar å interpellation.
(Forts.)

icke. För min del är jag mest böjd för att tro, att mycket stora svårigheter hade mött på grund av isförhållanden, minor och annat, då det gällt att genomföra ett dylikt företag. Dock vill jag, när jag säger detta, samtidigt framhålla, att om man hade — vilket kanske också är gjort, jag hoppas det är gjort — om man hade, säger jag, genast när förhållandena blevo bekanta om dessa personers olyckliga belägenhet, låtit genom de sakkunniga myndigheterna, som hans excellens statsministern nu återopat i svaret på interpellationen, låtit göra en undersökning, om det över huvud taget fanns möjlighet att göra en dylikt undsättningsexpedition, så skulle detta varit till stor fördel. Ty om då det svaret hade framkommit: detta låter sig icke göra, förhållandena äro sådana med hänsyn till isen och minorerna under isen, att man icke utan allt för stora risker och svårigheter, ja kanske icke alls kan göra en dylik expedition, då skulle, tack vare en sådan utredning, stödd på sakkunniga myndigheters utlatanden och offentligen tillkännagiven, därmed vunnits två ting. För det första skulle den ha visat oss, som ömmade för de nödställda — och det fanns väl ingen i detta land, som icke gjorde det — att här ha vi undersökt saken, men våra sakkunniga sjömilitära myndigheter säga, att det icke låter sig göra, och så hade vi fått låta oss nöja med det svaret, och det hade icke varit något vidare att göra. Och för det andra hade regeringen vunnit, att den även för finska folket visat, att den velat och önskat göra något, men att undsättningstanken strandat på oöverstigliga svårigheter, så att företaget på grund härav icke låtit sig verkställa.

Nu är det ju med tillfredsställelse man bemärkt att genom vår chargé d'affaires i Hälsingfors åtgöranden skyddskåren vid Kyrkslätt har blivit räddad, d. v. s. dess medlemmar internerade och tagna under sådant skydd, att man väl får hoppas, att de icke komma att bli massakrerade. Det är enligt det meddelande hans excellens herr statsministern omnämnde såsom inkommet i dag även förhoppning om att detsamma skall kunna bliva fallet med skyddskåristerna på Pellingeskären. Jag vågar därtill lägga även den förhoppningen att det skall lyckas honom att göra på samma sätt även med dem, som äro inneslutna vid Sjundeå. Därigenom är det ju givet, att vi ha åstadkommit rätt mycket, och det är glädjande att man har lyckats därmed, så att icke dessa personer kanske blivit vid sina försök att bryta sig igenom helt enkelt nedstuckna av mördare.

Jag kan emellertid i dessa sammanhang — och jag ber att få påpeka, herr talman, att vad jag nu kommer att yttra har sammanhang med frågan — icke tillbakahålla den anmärkningen, att om vi nu icke effektivt kunna komma södra Finlands nödställda befolkning till hjälp i någon större utsträckning än den, som här har blivit omnämnd, det skulle giva anledning till en djup förstämning hos jag tror stora delar av vårt folk och även giva befogad anledning till bitterhet hos det finska folket, om den olyckliga sydfinska befolkningens läge skulle förvärras genom med-

givandet åt de dåliga soldat- och matroselement, som terroriserat och utövat en mängd olägenheter för den åländska befolkningen, att beväpnade fa begiva sig till södra Finland. Även om jag fullt tror, att de ombud, som regeringen har vid sina förhandlingar på Åland, naturligen handlat inom ramen för sina instruktioner på det bästa sätt i det föreliggande läget, så tillåter jag mig dock denna erinran i den förhoppningen, att den blå bok, som bebådats skola komma, måtte kunna i denna del, som jag nyss omnämnde, giva övertygande förklaringar varför så har skett.

Swär & interpellation.
(Forts.)

Chefen för sjöförsvarsdepartementet, herr statsrådet Palmstierna: Herr vice talman, mina herrar! Herr Fabian Månsson har med fullkomligt uppjagad fantasi skildrat såväl Ålandsexpeditionen som förhållandena på Åland. Jag må väl säga, att han har lyckats göra det fullständigt oigenkännligt. Han har skildrat ändamålet med denna Ålandsexpedition på ett sådant sätt som om här skulle föreligga några som helst erövrings-syften, och som om bakom det hela låg en del dolda tendenser. Låt mig för min del helt lugnt uttala, att samma syfte, som legat till grund för Ålandsexpeditionerna tidigare, ligger till grund för dess fullföljande nu, och detta syfte har angivits redan av hans excellens herr statsministern i denna kammare.

Jag vill också säga till herr Månsson, att hans skildringar i fråga om vad som förehaves där borta på Åland har tagit dimensioner, som långt ifrån överensstämma med situationen, sådan den är, t. ex. när han talar om de stora militärparaderna i Mariehamn och dylikt. Ja, i Mariehamn ligga 125 man, som sannoligen icke kunna företaga några stora militärparader därstädes. Och när herr Fabian Månsson skildrade för oss hurusom i vapenfrågan de svenska officerarna skulle på något sätt spelat under täcket och hur även regeringen skulle sett genom fingrarna med att man förde vapen ombord på ångaren »Runeberg» med vita gardets trupper, så svaras härtill, att *inga som helst vapen* ha förts ombord på ångaren »Runeberg». Jag ber att få säga, att det är just *detta* som från vita gardets och dess representants sida framhållits såsom en av de mest allvarliga anklagelserna mot vad man anser vara regeringens handlingssätt i denna fråga. Med denna förklaring bortfaller herr Månssons resonemang i denna del. Över huvud tror jag, att det kunde varit skäl i att åtskilliga, som nu så livligt deltaga i debatten i tidningarna och annorstädes, hade avvaktat den publikation, som kommer fram.

Så ber jag vidare att få fästa mig vid det *centrala* i herr Månssons framställning, där han ju skulle motivera att här verkligen föreligger annektspolitik bakom landsättandet av trupperna och truppernas aktioner.

Saken ligger på ett helt annat sätt än vad herr Månsson framförde.

Begäran om trupper till skydd för Ålandsbefolkningen framfördes av vita gardet i oro för befolkningen, när de drogo sig

Sear & interpellation.
(Forts.)

ifrån Åland. Begäran framställdes likaledes av Ålandsbefolkningen själv, såsom bekant. Man icke nog härmed, innan vaktmanskap landsattes så övervägdes med herr Vorovski och med soldatrådet, och det första landsättandet av vaktmanskap skedde efter överenskommelse med dessa och en demarkationslinje intill Marsundet på Eckerö fastställdes. Men icke nog ens härmed. Sedermera när det var fråga om truppers förläggande just till Mariehamn, herr Månsson, meddelades från vederbörande befälhavare i telegram, att detta också skett med begivande av soldatrådet i Mariehamn. Ja, än mer. I själva slutprotokollet i överenskomsten meddelar befälhavaren, att den trupp, som här har landsatts, så långt ifrån har något syfte mot den ena eller andra parten, att det mycket väl kan hända, att den truppen också kan få till uppgift att skydda ryssarna i den mån som ryssarna ha blivit decimerade. Detta, som togs till protokollet, blev heller icke föremål för någon som helst gensaga från det ryska soldatrådet i Mariehamn. Jag kanske bör tillägga, för att ytterligare understryka detta, att en instruktion rörande militärens användande förelåg, vilken är tydligt nog. »Den militära styrka, vilken står under ert befäl, får under striden endast brukas till skydd för svenska undersåtar och ålänningar, som söka tillflykt vid fartygen, samt för att hålla ordning vid eventuell embarkering av vita gardet och ryssarna. Ni skall låta er angeläget vara att icke uppträda på något sätt, som åsidosätter Sveriges opartiska neutralitet.

Här har herr Månsson riktat ett skarpt klander mot de officerare, vilka under osedvanliga svårigheter dock lyckats att hitills föra sitt värv igenom, och värvet var att söka rädda de nödställda på Åland, att söka befria Åland från blodsutgjutelser och att få lugn på ön. Jag tror, att mer än allt klander, mer än alla anmärkningar, som ha riktats mot dem, bör man fästa uppmärksamhet vid den djupa tacksamhet, som Ålandsbefolkningen har ådagalagt. Dess tacksamhet är dock vittnesbörd nog för dessa officerare om att de i sitt svåra värv ha lyckats tills dato föra sin sak igenom.

Herr Thore: Herr vice talman! Jag vill endast med ett par ord protestera mot vad herr Hamilton yttrade om att jag icke stritt med blanka vapen. Han kom till denna slutsats genom att lägga in mera i min interpellation än som finnes i densamma. Jag ber att få protestera däremot. Herr Hamilton synes mena, att uti min interpellation skulle ligga ett syfte att en hel armékår borde ställts till Finlands förfogande. Det är väl icke gärna tänkbart att min mening varit sådan när regeringen helt nyss nekat att till Finland överlämna så mycket som ett enda gevär. Något sinne för proportioner måtte jag väl ha.

Men det synes som om herr Hamilton i sin hysteriska rädsla att följden av ett ingripande i Finlands angelägenheter skall bli att vi indragas i världskriget, helt och hållet förlorat förmågan att sakligt bedöma vad jag sagt.

Svar ä interpellation.
(Forts.)

Herr Månsson i Hagaström: Endast ett par ord! Jag vill gentemot herr sjöministern säga, att jag icke med ett ord har klandrat officerarna för deras verksamhet. Jag har tvärtom sagt, att t. o. m. den privata åtgärd, som kommandörkapten Starck på eget bevåg utom sin instruktions ram vidtog på ön har mitt gillande. Det finnes icke från min sida något som helst klander av officerarna. Men vad jag har indirekt uttalat missnöje med, det är att man uppträder i Mariehamn med parader för fanan och sådant där militärt pigtjuseri, som om man komme från Grönköping och inte från ett civiliserat land. Det har jag klandrat. När man är ute i allvarliga affärer, skall man vara allvarlig, när man skall uppföra skådespel, skall man göra det. Det är icke nu rätta platsen på Åland att uppföra skådespel, som äro löjeväckande i alla makters representanters ögon.

Om herr sjöministern vill taga fram avtalet, som uppgjordes på Åland, och läsa det, så skall han däri finna en punkt, där det står: »Ålands försvar överlämnas åt ålänningarna», således icke åt svenskarna. Så är det med den saken. Vidare skall ju den ryska materielen bevakas av ålänningarna under överinseende av en svensk kommissarie. Så står det i avtalet. Mitt påstådda resonemang om vad som ägt rum mellan soldatrådet, vita gardet o. s. v. kan här icke tillmätas någon betydelse, endast *avtalet*, som jag hoppas kommer in i Sveriges blå bok, ha vi här att hålla oss till.

Herr sjöministern bestrider, att det fördes vapen ombord på »Runeberg» mot avtalet, som ju gick ut på att inga vapen skulle få åtfölja vita gardet eller lämnas till gardet förrän finska kriget var slut. Uppgifterna ha ju lämnats å amiral Ehrensvärds vägnar av kommandörkapten Starck till ryska sändebudet.

Ålandsbefolkningens tacksamhet tror jag icke man skall över-skatta. Man vet ju, att på en ö med 20,000 invånare, ganska avskild från världen, skulle man kunna få folk att bli tacksamma för nästan vad som helst. Någon sade en gång om Stockholms invånare, att om en kung, vilken som helst, fick det infallet att halshugga var tionde borgare, så skulle de andra nio utbedja sig nåden att i högtidlig audiens få avlägga underdånig tacksägelse. När det kan tänkas ske i Stockholm, så kan man förstå, att man med litet talfärdighet och vänlighet på Åland kan få denna tacksamhet för ungefär vad som helst. Frågan är blott *hur allmänt* känd denna tacksamhet är och om ålänningarna icke vore tacksammare för att själva enligt avtalet få sköta sitt eget försvar.

Herr Branting talade om yttrandefrihet. Efter hand som socialdemokratien utvecklar sig i riktning mot socialbyråkrati, märker man här alltmer tecken till att yttranderätten i riksdagen och riksdagens rättigheter i övrigt göra ont i ögonen. Det är icke mer än ett par år sedan herr Branting slog oss med häpnad här genom hot om att vilja inskränka rätten att begära votering i riksdagen. Nu återigen komma där förstuckna klagomålöveryttranderätten i riksdagen, och meningen kan väl icke vara någon annan än att här så smaningom bilda ett block för att göra slut på riksdagens beslu-

Svar å interpellation.
(Forts.)

tanderätt. Jag förmodar, att herr Lindman omedelbart är villig att anmäla sitt biträde.

Gentemot beskyllningarna om att jag här far med påhitt har jag fört fram aktstycken, som var och en kunnat läsa i de dagliga tidningarna, av kommandörkapten Stareck, av minister Vorowski och vidare av den nuvarande sjöministern. Under hela herr Brantings anförande kunde jag inte undgå att finna början till ett försvar för den annexionistiska tendens, som, säga vad man vill — framtvingen visserligen av högern, ehuru herr Lindman tar avstånd från densamma och inte vill vara med om att hans parti skall utgöra någon betäckning för regeringens åtgärder — dock trots allt ligger i att man landsätter trupper på Åland, besätter alla byar på Åland, erövrar den ryska telegrafstationen, besätter alla fem eller sex telefoncentralerna där. Herr Branting förespeglade oss den sköna framtidsutsikten, att nuvarande förhållanden inte ens skulle kunna regleras av de intresserade Östersjömakterna utan att de skulle vara till världskrigets slut. I Amerika och England resoneras ju numera om, att världskriget kommer att vara ännu ett par, tre år framåt. Skola vi verkligen i så fall ha kvar detta spektakel på Åland, även när de ryska soldaterna äro avflyttade, när inga vita och röda mer finnas på ön, och trots att det i avtalet står skrivet: »Ålands försvar överlämnas till ålänningarna.» Varje människa, som har en smula förnuft och inte bara i feg eftergivenhet för Aftonbladets och Nya Dagligt Allehandas och några andra tidningars begäran att få se militärskådespel uppförda ger efter för oansvariga människors önskemål i dessa riktningar, var och en, som ser med oförvillad blick på vad som gagnar ett land och ett folk, som vill leva fredligt och vara för sig själv i världen, kan lätt bedöma, var förnuftet och försiktigheten här finnas och var äventyrligheten är.

Herr Hamilton: Endast ett par ord gentemot herr Lindman! Herr Lindman har i dag liksom vid föregående tillfällen, då denna fråga debatterats, uppträtt med en viss moderation och försäkrat, att varken han eller hans parti hade några aktivistiska avsikter. Man vill så gärna tro herr Lindman och hans parti om allt gott härvidlag, men hurudant språk för detta parti utanför denna kammarare? Är det inte rena aktivismen som där lyser fram? Tillräder man inte åtgärder, som otvivelaktigt skulle föra Sverige in i vanskligheter, och ger inte herr Thore här i dag ett bättre uttryck för vad som tänkes inom dessa kretsar än herr Lindman? Herr Thore, liksom herr Lindman, sade ju, att han önskade rädda dessa män på Pellingskären utanför Helsingfors. Nåväl, de ha blivit räddade. Likväl klandrade han regeringen, han ville nämligen, att räddningen skulle ha skett med militärmakt. Det var således vad man önskade. Då man ser sådana divergenser, har man svårt att tro på vad herr Lindman säger på sitt partis vägnar, ehuru, det är jag övertygad om, han därmed ger uttryck åt *sin* egen uppfattning. Vore det emellertid inte skäl i, herr Lindman, att under

de vanskliga tider vi nu gå till mötes icke i förbund med herr Fabian Månsson söka splittra det svenska folket? Ni förklara båda två, att ni vilja understödja en neutralitetspolitik från vårt lands sida. Har någon regering, bättre än den nu sittande sökt driva sådan politik? Likväl vilja ni inte skänka denna regering ert stöd. Jag vågar hemställa till de båda ytterlighetspartierna de till höger och vänster: Äro tiderna sådana, att det är lämpligt att söka splittra folket genom att ständigt framställa vad man kan beteckna som mer eller mindre okynnesinterpellationer här i riksdagen, äro tiderna inte tvärt om sådana, att vi böra räcka varandra handen för att söka föra Sverige igenom de svårigheter som från alla kanter uppressa sig mot oss. Detta synes åtminstone mig vara det riktigaste.

Svar å interpellation.
(Form.)

Hans excellens herr statsministern Edén. Herr vice talman! Herr Thores gensvar till mitt svar på hans interpellation hade egentligen knappast behövt föranleda något ytterligare yttrande från min sida på grund av hela den läggning, som han behagade giva detta gensvar, och de omdömen, som han tillät sig att i sitt anförande uttala. Han använde på en punkt i sitt anförande uttrycket: »over evne». Sällan, förefaller det mig, ha påståenden, sådana som han här tillät sig uttala, varit så fullständigt över den framförande talarens evne.

Emellertid ingick också i hans yttrande ett par saker, som kunna förtjäna ett par anmärkningar, bland annat därför att herr Lindman sedermera ställde sig mer eller mindre solidarisk med interpellanten. Det första som herr Thore ville göra gällande var, att svaret borde ha avgivits »före frågan», nämligen i handling. Om herr Thore ville ha godheten att observera vad som verkligen har skett, så skulle han finna, att svaret i handling givits före frågan. Långt innan herr Thores interpellation blev väckt, hade det tillkännagivits i tidningarna, dels att herr sjöministern för sin del undersökt möjligheten att komma fram sjöledes till Pellingeskären — interpellanten anför ju detta själv —, dels också att order blivit givna från regeringen till vårt sändebud i Helsingfors att på annan väg försöka hjälpa de nödställda. Båda dessa saker voro alltså gjorda, och jag har ännu icke kunnat finna, att vare sig herr Thore eller hans ärade sekundant, herr Lindman, kunnat påvisa, att något mera skulle ha kunnat göras. Herr Lindman ville för sin del nu inte instämma med herr Thore, när denne helt enkelt satte sig över det uttalande, som jag anført av marinestabschefen om möjligheten att komma fram sjöledes — observera, inte bara till Pellingeskären, utan över huvud taget till de platser, som herr Thore i sin interpellation omnämnt. Herr Lindman bifogade emellertid något slags reservation, som tycktes innebära, att vi borde hava »föranstaltat en ordentlig undersökning», genast då denna fråga blev bekant. Men det är ju just detta, som vi gjort, ehuru det inte skett i form av ett skriftligt uppdrag, utan på det sätt, som har omnämnts i herr sjöministerns

Svar å interpellation.
(Forts.)

uttalande i pressen, att han i personligt samråd med de marina myndigheterna *ögonblickligen* tog reda på ifrågavarande möjligheter. Då förstår jag verkligen inte, vad det är herr Lindman är missbelåten med, såvida han inte är missbelåten med att han inte har någon anledning att vara missbelåten. Vad herr Thore beträffar, försökte han sig på den sarkasmen, att »havet är alltid fruset, när viljan att komma fram fattas». Jag skall tillåta mig returnera hans artighet därmed, att havet tyckes alltid vara öppet för sjömän, som segla på land.

Vad herr Thore för övrigt har anfört må lämnas åt dess värde. Jag skall i stället uppehålla mig en smula vid något av vad herr Lindman sedermera tog upp.

Herr Lindman gick i borgen för att interpellantens avsikt aldrig hade varit någon annan än att rädda de cernerade skyddskårerna. I så fall har interpellanten skrivit sin fråga mycket besynnerligt, det måste dock herr Lindman medge. Och i så fall har han också i dag *talat* mycket besynnerligt, ty om herr Lindman vill ha godheten att inhämta av det stenografiska referatet vad som *nu* i interpellantens anförande kom fram, skall han finna, att herr Thore gång på gång återigen talade om »det svenska befolkningselementet i Nyland» och dess bekymmarsamma ställning, om att det var detta befolkningselementet vi skulle hjälpa och ingalunda bara skyddskårerna. Inom parentes kunde man anmärka, att han därvid icke syntes tänka på, att — tyvärr — det svenska befolkningselementet i Nyland nog inte är alldeles enigt i den finska inbördesstriden; enligt samstämmiga uppgifter finns det svensktalande element också på den röda sidan. I varje fall förefaller det mig, att herr Lindman gick alldeles för långt i sin iver såsom sekundant, när han inte ens ville ge interpellanten själv vitsord om vad denne menat.

Vidare yttrade herr Lindman, att *om* man nu antar, att interpellationens mening varit en expedition med det mera begränsade målet att rädda de cernerade skyddskårerna, då borde man inte behövt befara, att detta på något sätt skulle leda oss in i kriget. Om man vill göra det allra minsta, sade herr Lindman, påstås det genast från andra sidan, att det driver oss in i kriget, och det brister enligt herr Lindmans mening i bevisningen, *varför* det måste bli krig, om man sänder en dylik hjälpexpedition. Det är inte lämpligt att gå in på någon detaljdiskussion om den frågan. Men när nu herr Lindman tager så lätt på innebörden av en eventuell militär hjälp till de cernerade skyddskårerna, då må väl frågas: vet inte den ärade talaren, att ett par av dem ligga långt inne i landet, att de ligga på områden, som behärras av de revolutionära? Och kan han verkligen på allvar göra gällande, att det utan vidare skall anses möjligt att under sådana förhållanden genomföra en dylik *militär* hjälpexpedition utan att komma i strid med dessa revolutionära? Jag fruktar, att allt talar för motsatsen, och att man skulle ha de starkaste skäl att noga tänka sig för, innan man släppte åstad en sådan apparat. För övrigt blir väl

till sist hola detta resonemang ett resonemang om påvens skägg, om man såsom herr Lindman ju gör, anser sig böra ge marinmyndigheternas uttalande om de nautiska och militära olämpligheterna av en expedition vitsord. Herr Thore tillät sig visserligen i detta sammanhang frankasta den antydningen, att svaret från marinstatschefen skulle ha berott på huru frågan ställdes. Det må vara nog att upplysa, att svaret beror helt enkelt på herr Thores egen fråga, ty från min sida har inte gjorts något annat, än att jag överlämnat interpellationen som den var till marinstatschefens bedömande.

Vad som i herr Lindmans anförande särskilt väckt min uppmärksamhet är, att han även nu i ett så betänkligt och allvarligt fall som detta återigen synes vilja bagatellisera betydelsen av de ifrågasatta åtgärderna med ett naket påstående, att han i varje fall inte vill föra oss in i kriget. Jag nödgas sammanställa detta med den uppgift, som för ungefär en vecka sedan kom fram vid interpellationsdebatten i första kammaren.

Det kom nämligen då från herr Tryggers sida den uppgiften, att hans mening, att svenska kronans förråd av vapen bör upplåtas för tillförsel till finska regeringen, delades, såvitt han visste, också av herr Lindman. Den uppgiften har icke bestritts, och jag tillåter mig taga upp den, eftersom herr Lindman icke var i tillfälle att ge besked i den frågan i den förra interpellationsdebatten i denna kammare. Alltså: herr Lindman menar, att man bör bispringa den finska regeringen med vapen ur svenska kronans förråd, vilket uppenbarligen innebär ett indirekt ingripande av svensk statsmakt, och att detta ej skulle betyda att man slår in på den väg som leder in i kriget. Han menar likaledes, att om man skulle företaga en militär expedition till södra Finland av sådan beskaffenhet, att den ovillkorligen nödvändiggör medförande av ansenliga landstigningstrupper — därom lämnar marinstatschefens uttalande intet tvivel — och om dessa landstigningstrupper skulle nödgas taga sig upp i av de röda styrkorna besatt land för att komma åt att med militärmakt befria de inneslutna skyddskårerna, då medför icke heller detta fara för indragande i kriget. Sammanställer man dessa två fakta, så förefaller det mig, att det är vi som ha skäl att framställa en fråga — den frågan nämligen, hur långt herr Lindman och de, som tänka lika med honom, anse sig kunna gå i sitt bagatellisierande av de verkligt allvarliga vådorna av steg sådana som dessa. Jag nödgas säga, att jag tror, att det vore skäl att umgås något försiktigare med både den ena och den andra möjligheten, så länge man nämligen vill, att folk skall tro på, att det är fullt ärligt menat, att man icke vill draga oss in i kriget.

Det återstår mig slutligen några ord med anledning av herr Månssons inlägg i debatten. Herr sjöministern har redan givit svar i några enskildheter av de fullkomligt orimliga och ogrundade påståenden, som herr Månsson framförde. Allt vad herr Månsson ordade om de svenska truppers uppträdande på Åland

Svar å interpellation.
(Fort.)

Svar å inter-
pellation.
(Forts.)

såsom en ockuperande styrka, som till och med skulle smyga sig fram med marscher nattetid o. s. v. — allt detta är ingenting annat än fantasier och mycket besynnerliga fantasier. Det finnes ej ett spår av sanning däri. De svenska truppernas uppgift på Åland blev uttryckligen angiven på ett helt annat sätt, när be- myndigande till deras avsändande begärdes. Herr Mansson har icke heller rätt när han påstår, att den uppgiften skulle på något sätt stå i strid med innebörden av den överenskommelse, som blivit slutet angående Ålands evakuering. Det är nämligen visserligen så, att i själva överenskommelsen ingår, som herr Månsson mycket riktigt anförde, att Ålands försvar skall överlämnas åt den åländska befolkningen. Men det är att märka, att detta överlämnande är avsett att äga rum, *sedan* Åland blivit utrymt av de ryska trup- perna, och det är vidare avsett att äga rum under den förutsätt- ningen, att vi kunna hoppas på, att finska regeringen efterkommer Ålandsbefolkningens önsknings, att Ålandsöarna lämnas utanför krigsoperationerna. Båda dessa förutsättningar äro direkt uttalade i överenskommelsen. Dessutom ha under förhandlingarnas lopp förekommit andra moment, som herr Månsson naturligtvis icke kan känna till, men som komma att meddelas i den blå bok, som redan flera gånger omtalats, och som jag hoppas skall utkomma under morgondagen. I denna blå bok upptages nämligen två dokument, som höra till överenskommelsen, ehuru de icke blivit förmåliga inryckta däri. Det ena är ett meddelande av kommandörkapten Starck, att det vita gardet, innan det gick in på överenskommelsen, förklarade sig vilja lämna Åland endast under den förutsättningen, att, svenska regeringen efter dess avtågande åtog sig Ålandsbe- folkningens beskyddande. Det andra dokumentet innehåller en hemställan från representanten för denna åländska befolkning till svenska regeringen, att Sverige måtte under evakueringen förlägga trupper på Åland för att beskydda befolkningen mot eventuella övergrepp. Båda dessa dokument, herr Månsson, förelago, innan förhandlingarna om överenskommelsen avslutades, och de voro alltså för den ryska parten i överenskommelsen kända. Det innebär följaktligen icke alls någon överraskning, när Sveriges regering efterkom denna önskan från ålandsbefolkningen och lät en liten vaktstyrka överföras på Åland för att övervaka evakueringen och trygga ordningen på ön.

Det är mig fullkomligt obekant, att denna styrka skulle på något sätt uppträ utmanande eller olämpligt gent emot den ryska garnisonen. Ingenting som helst i denna riktning har kommit till vår kännedom. Vi ha tvärtom fått meddelande om att allt gatt fullkomligt lugnt till väga mellan ryska och svenska trupper, och vi ha den livliga förhoppningen, att så skall fortgå under de dagar, som kunna återstå av evakueringen. I varje fall skall jag ännu en gång, fastän det borde vara överflödigt, förklara, att det är endast och allenast i detta syfte, att upprätthålla ordningen under evakueringen och skydda befolkningen mot övergrepp från vare sig det ena eller det andra hållet, som en svensk vaktstyrka land-

satts på Åland, att denna vaktstyrka hittills fyllt sin uppgift mycket väl, och att vi icke med företaget haft några andra avsikter än de rent humanitära, att skydda en värlös befolkning mot icke blott orättmätiga utan även meningslösa förgripelser på liv och egendom. Jag hade trott, att herr Månsson liksom hela denna kammare skulle kunna förena sig om att Sverige varken borde eller kunde undandraga sig att göra Åland och dess befolkning denna tjänst.

Swär & interpellation.
(Forts.)

Herr Vennerström: Herr vice talman! Den här debatten synes mig icke böra ändas, förrän interpellationsdebattens herr Thore, konfronterats med en annan herr Thore, nämligen från remissdebatten i år och från en interpellationsdebatt föregående år. Vid den av herr Adelswärd, jag vill minnas i februari förlidet år, framställda interpellationen angående de svenska handelsbåtarna och den tyska mineringen i Nordsjön, tillät sig herr Thore föra den navigatoriska sakkunskapens talan. Han uttalade vid detta tillfälle den bestämda förvisningen, att man underskattade de faror, som för svenska fartyg finnas till sjöss, och förklarade förhållandena vara så svåra, att han icke kunde se någon fördel i att skicka ut fartyg med risk att få dem säkta o. s. v. Herr Thore varnade mot varje försök att forcera sändningen av båtar. Denna gång var sakkunskapen på den sidan, att vi skulle framför allt akta oss att befara den då för tillfället synnerligen farliga Nordsjön. Vid remissdebatten i år talade herr Thore på samma sätt. För honom var tydligen havet fruset både i februari 1917 och januari 1918. Då förklarade herr Thore, att Sverige förlorat rätt många handelsfartyg, och att vi mist ungefär 500 sjömän. Han uttalade farhågor för, att det var en ytterligt allvarlig situation vi kunna råka in i, om decimeringen av handelsflottan skall fortgå på detta sätt. Och sedan angrep herr Thore synnerligen skarpt dels regeringen och dels regeringspartierna i följande ordalag: »Intet beklagande varken från regeringsbanken eller från regeringens talesmän i riksdagen höres över våra fartygsförluster och de därvid spillda människoliven. Inga åtgärder framläggas för att i möjligaste mån hindra dessa förluster att uppnå alltför stora proportioner.» Det var herr Thore från januari 1918. Vid det tillfället varnade han mycket ivrigt för att utsätta våra fartyg för risk, men vid dagens debatt talar han på helt annat sätt och ser nu icke någon fara för dem. Nu sätter han sin sakkunskaps hedersord i pant för att det visst icke är någon fara för att sända en expedition till Finland för att hjälpa de innestängda vitgardisterna. Jag ber att få konstatera, att den herr Thore, som är sakkunnig i dag, är en helt annan herr Thore än vid föregående tillfällen, och detta förhållande vittnar uppenbart därom, att det icke är sakkunskap utan helt andra syften, som ligga bakom den nu framställda interpellationen.

Herr Thore har väl förmodligen sin egenskap av sjökapten att tacka för, att han såsom högeris främste navigatoriske sakkunnige

Svar å interpellation.
(Forts.)

ansetts skickad att föra en sådan interpellation igenom som den nu förevarande. Men det måtte vara illa beställt med sakkunskapen, då högern nödgats mobilisera även herr Lindmans amirals-titel för att förgylla upp den av händelserna själva en smula skamfilade sakkunskap, för vilken herr Thore gjort sig till talesman. Det tycks vara ett öde för all sakkunskap, som ställes i den svenska militarismens tjänst, att jämnt och ständigt vara dömd att förolyckas. Herr Thores interpellation har mötts av samma olycksöde, som så välförtjänt drabbade herr Tryggers interpellation i första kammaren. När nu herr Thore förklarar, att det icke är någon nämnvärd fara att sända batar till Finland och att detta icke innebär någon risk vare sig för fartyg eller för människoliv, så är det talet ganska underligt, då händelserna själva dementerat detta på ett synnerligen energiskt sätt. Jag vill minnas, att till och med samma dag, som herr Thore interPELLERADE, kom meddelandet om Vinetas sjunkande. Båten skruvades sönder i isen. Det visar, att det finns fara för, att även de batar, som herr Thore ville sända ut, icke skulle hamna i Porkala och Hangö eller de trakter herr Thore tänkt sig, utan i havets djup.

Det syfte, som herr Thore haft med sin interpellation och som herr Lindman understött, skulle nu vara, att man ville rädda de innestängda vitgardisterna på Kyrkslätt och diverse andra ställen. Kanhända syftet är det tillkännagivna, men är det så, vill jag hemställa, om det resultat man verkligen kan ernå, skulle motsvara det av interpellanten själv framställda syftemålet. Jag djärves nämligen påstå för min del, att herr Thore skulle gagna sin sak, om han verkligen vill hjälpa de vita, på ett synnerligen olämpligt sätt. Jag djärves till och med säga, att man skulle ut-sätta de vita för större fara genom att gå den av herr Thore anvisade vägen än genom att följa den fredliga väg, som regeringen med fullt fog i detta fall slagit in på. Låt mig antaga, att en militär expedition sänts från Sverige, forcerat isarna, svept minorna och även landsatt trupper på en veckas tid. Då vill jag fråga herr Thore: tror verkligen herr Thore, att om denna militära expedition under en veckas tid — jag antar, att den skulle taga den tidrymden i anspråk — skulle vara på färd fram emot Finland, de röda i sådant fall skulle lugnas, skulle få mildare känslor genom att veta, att denna expedition var på färd. Var och en, som har någon kännedom om psykologi, måste säga sig, att ett tvärtom viljan från de rödas sida att gå milt tillväga skulle inte skärpas utan snarare förminsкас genom vetskapen därom, att en sådan där militär expedition var på färd.

Nu ha ju i alla fall de där instängda vita blivit räddade genom ett rent fredligt ingripande. Herr Thore är missnöjd, herr Lindman är missnöjd. Varför? Syftet var att rädda de vita. De äro nu räddade. Alltså är man missnöjd därför att *sättet* icke anses ha varit det lämpliga. Man fick dem icke räddade på just den väg, som högerherrarna själva förutsatte såsom den enda vägen för verklig räddning. Men komma vi så långt i logiken, så kom-

ma vi även litet längre, nämligen att då ha högerherrarna själva klart och tydligt avslöjat, att vad herrarna ville var icke räddning av de vita, utan vad ni innerst inne ville var, att räddningen skulle ske enbart med väpnat våld, att Sverige skulle gå den väg som högerredaktörerna ville, d. v. s. göra en väpnad intervention, som skulle kasta även Sverige ut i världskrigets elände. Den behållningen ha vi från högerens uppträdande i denna debatt — herrar Lindman och Thore må slå sig hur mycket som helst för sitt brö-t och bedyra motsatsen — den saken kunna vi, säger jag, fastspika såsom en orubblig behållning av denna debatt. Så ligger läget, och så skall Sveriges folk också uppfatta det under de närmast kommande betydelsefulla tiderna.

Scar & interpellation.
(Forts.)

Sedan vill jag säga till herr Palmstierna, att hans förklaring, hans försvarstal verkade åtminstone inte på mig helt och fullt övertygande, och jag tror inte heller på kammaren. Den visade en påtaglig kyla, och den lilla applåd, som herr Palmstierna tydligen förberedde med sin varma värdjan till ålänningarnas tacksamhet för ingripandet från regeringens sida, uteblev. Detta synes mig vara ett litet, litet tecken till att kammaren innerst inne känner, att herr Palmstierna denna gång trots sin tränade parlamentariska begåvning icke kunde förändra svart till vitt. Herr Palmstierna förbigick i sitt anförande den mest ömtåliga punkten, nämligen telegramaffären, frågan om det telegram, han sände till herr Starck med löfte därom, att de vita skulle vid överkomsten till Sverige erhålla återigen sina på Åland lämnade vapen. Herr Palmstierna gick inte in i svaromål på den punkten, och jag vill därför ställa den frågan: har telegrammet avlätsits, finns det eller finns det icke. Ja eller nej! Jag tror, att herr Palmstierna bör lämna svar på den frågan klart och korrekt, innan vi kunna anse, att herr Palmstiernas förklaring uppfyller befogade anspråk på klarhet och reda. Om detta telegram verkligen finns, då har här spelats från herr Palmstiernas sida bakom ryggen på regeringen ett ömkligt bakspel, som bör brännmärkas. Om telegrammet inte finns, då är naturligtvis herr Palmstierna försvarad. Men finns det, så skall icke herr Palmstierna komma och säga, att vi från vår sida inte ha något skäl att gå till anfall gentemot det tangerande av neutralitetens gränser, till vilket herr Palmstierna gjort sig skyldig.

Vi vilja för övrigt i detta samband även säga att vi visst icke äro förvånade över att något sådant kan förekomma, då det ju förut är veterligt och känt, åtminstone erkänt i Socialdemokraten till hälften, att de finska båtar, som gingo med vapen från Tyskland till Finland, passerade den svenska kusten under svensk örlogskonvoj. Det har till hälften medgivits, att så verkligen var förhållandet, och då må herrarna på regeringsbanken ursäkta, att vi icke kunna finna annat, än att vi ha fullt tillräckliga skäl, då vi säga ifrån, att en sådan neutralitet kan den socialdemokratiska vänstern för sin del absolut icke underskriva.

Så var herr Hamilton uppe på det liberala partiets vägnar och riktade en vädjan till den socialdemokratiska vänstern, som

Svar å interpellation.
(Forts.)

jag anser mig vara pliktig att i någon mån besvara. Herr Hamilton är känd för sitt ärliga hjärta, för sitt vid varje tillfälle ärliga uppsåt, och det är endast detta, som gör, att min replik till honom blir något mer vördnadsfull, än den i annat fall skulle blivit, på grund av den formulering, som han gav åt sitt enligt min mening tämligen olyckliga sista anförande. Då herr Hamilton talade om okynnesinterpellationer, så vill jag hoppas, att då han ställde den socialdemokratiska vänstern vid sidan om högern, han dock inte därmed syftade på den av mig från början framställda interpellationen. Ty var det verkligen fallet, då vill jag ge den repliken tillbaka, att jag framställde min interpellation i det syftet att ernå full klarhet om läget. Herrarna på regeringsbänken och deras partier, som tala mot den hemliga diplomaten, böra dock erkänna, att det syftet är fullt ärligt, och att man bör gå i bräsch för detsamma i dessa för vårt land och folk synnerligen betydelsefulla frågor.

Sedan talade herr Hamilton därom, att den socialdemokratiska vänstern och högern synas vilja gå neutraliteten på sidan, och han ställde den maningen, att vi icke skulle splittra folkets neutralitetsställning och, jag förmodar, även splittra den nu sittande regeringen. Jag vill gentemot detta bara kort och gott säga, att vi inom den socialdemokratiska vänstern anse det vara inte bara vår rätt utan på samma gång vår skyldighet att klart tillkännagiva för kammaren, för regeringen och även för landet de avvikande meningar, som vi hysa i de här viktiga utrikespolitiska frågorna. Nu anse vi, att aktionen på Åland böra vi stödja, så långt den samma opererar enbart med fredliga medel. Men vi ha sagt nej från början till varje som helst vapenskrammel, och vi skola göra det i fortsättningen också. Och när vi nu se, hur riktig vår varning var, när vi se, att vapnens engagerande i Ålandsfrågan bar ryckt Sverige in i synnerligen farliga äventyr, när vi se, hur de vita äro förbittrade, hur de röda äro förbittrade — läs Lindhagens telegram i gårdagens tidningar — när vi vidare se, hur det officiella Ryssland är förbittrat — läs Vorovskis skildring — när vi se allt detta och därjämte se, hur man kan skönja möjligheten av en konflikt mellan den svenska beväpnade styrkan på Åland och det militära Tyskland, då äro vi verkligen på de rätta vägarna, när vi säga ifrån, att vi varna mot fortsättningen och anse det beklagligt, att över huvud detta militära ingripande skett från de svenska myndigheternas sida. Ser herr Hamilton däri en splittring, må det vara. Då ta vi vår risk. Ty vi anse det vara vår plikt som fredsvänner på samma gång som neutralitetsvänner att även till Sveriges regering ett litet varningsord utsäges, så långt vår styrka förmår, att verkligen hålla sig med fredliga medel inom neutralitetens ramar, så att icke regeringen av den ena eller andra hänsynen låter locka sig ut på militära och farliga äventyr.

Slutligen vill jag säga, att vi anse det icke heller vara någon splittring, att vi icke rikta en stöt mot regeringen själv, om vi klart och tydligt säga ifrån, så att regeringen förstår det — sär-

skilt på grund av den Palmstiernska telegramaffären men även på grund av den svenska örlogshjälpen åt de förbi Sverige passerande vapensändningarna till Finland — att vi anse, att den svenska regeringen seglar med lik i lasten och att det liket är herr Palmstierna. Vi dra oss inte för att inför kammaren tillkännage denna vår uppfattning.

Scarcely a interpellation.
(Ports.)

Herr Lindman: Herr talman, mina herrar! Herr Hamilton uttalade i den replik han gav och som han delvis riktade till mig, att här bör svenska folket samlas så mycket som möjligt i denna fråga, och han klandrade högerpartierna och det ultrasocialdemokratiska partiet för att de icke bidraga till en sådan samling. Jag tillåter mig fråga herr Hamilton: är det verkligen fullt rättvist, att i samma andedrag, som man talar om samling, använda ett sådant uttryck som herr Hamilton använde, då han nämligen beskyllde för aktivism, oaktat herr Hamilton mycket väl vet och i varje fall har full skyldighet att lita på den uppgiften som lämnats, att här är det icke någon, som önskar, att Sverige skall inblandas i krig. Det kan vara fråga om olika vägar, olika medel att uppnå vad man önskar, men det är icke syftet hos någon, och det är icke vad man vill, att Sverige skall dragas in i krig. Vi ha hela tiden detta krig pågått ständigt uttalat oss i den riktningen, att vi vilja hålla Sverige utanför kriget. Då, menar jag, bidrager man icke till samling utan allenast till att misstänkliggöra motståndare, vilket man icke borde vara berättigad till i samma andedrag, som man talar så vackra ord om samling, om man framkastar sådana beskyllningar.

Detta uttalande om att det kommer en samtidig aktion från de båda ytterlighetspartierna, var fick herr Hamilton den ljusa idén ifrån. Var det bara därför att jag tillät mig säga, att herr Fabian Månsson har uppfattat mig bättre än greve Hamilton, därför att herr Fabian Månsson erkände, att de föregående regeringarna, av vilka jag haft äran tillhöra en, ha varit fullt neutrala. Varför skulle, säger jag, det inträffa, att man sedan helt plötsligt skulle kasta om metod och börja vara oneutral. Men att av detta mitt åberopande av vad herr Fabian Månsson sade draga den slutsatsen, att man gör någon slags gemensam aktion, det tycker jag ändå är bra obefogat, och det bör icke komma fram samtidigt, som man talar så vackra ord om samling.

Hans excellens statsministern talade om att man icke skulle bagatellisera. Vem har bagatelliserat? Varför skall man säga, att man har bagatelliserat? Hans excellens anser, att jag har bagatelliserat. Vad finns det för rimlig anledning att säga det? Det skulle då vara den, menar hans excellens, att om man säger, att man kan vidtaga den och den åtgärden, utan att det kommer att leda oss in i kriget, så är det att bagatellisera, därför att man icke kan veta, menar hans excellens om det icke ändock kan leda till det resultatet. Men man får väl i hela resonemanget om dessa saker, se på syftet med det hela, och inte kan

Svar å interpellation.
(Ports.)

väl någon människa påstå, att man på högersidan någonsin tagit för lätt på dessa saker. Tiden är i varje fall för allvarlig för att man vare sig skulle taga för lätt på saker och ting eller att vi här inom olika politiska meningsriktningar skola behöva stå och beskylla varandra för sådana saker, som att vi handskas lättvindigt med svenska folkets öden och Sveriges land.

Hans excellens frågade, hur det förhåller sig med vapenfrågan och vad jag har för uppfattning av den. Jag säger, att min uppfattning är den, att om man transiterar vapen eller ger utförelselicenser för vapen eller utlämnar vapen, så kan det icke leda till att Sverige därigenom kan komma att föras in i krig. Det är den uppfattning jag har. Och eftersom hans excellens statsministern är så utomordentligt angelägen att bringa denna fråga på tal, som ju egentligen bra litet har att göra med interpellationen, så skulle jag vilja göra hans excellens en annan fråga, och det är den: vad får man lämna ut ur kronans förråd för att det skall kunna eventuellt föra oss ut i krig? Om man t. ex. lämnar ut ett gevär, då menar hans excellens, att det kan föra oss ut i kriget. Men jag tillåter mig fråga: om man lämnar ut en annan militär nyttighet för kriget, en bandoler eller en militärkappa, kan det föra ut i kriget? Jag skulle vilja fråga: var går för hans excellens gränsen i detta fall? Enligt min uppfattning är det samma sak. En nyttighet för krigets förande inverkar på samma sätt; om det är ett gevär eller en kulspruta, om det är hundra gevär eller ett gevär, om det är hundra patroner eller en patron, det är samma sak. För mig blir skillnaden åtminstone icke större än att om man t. ex. säger att bandoleret eller militärkappan är A, så är kanske geväret B, ja ej ens det utan kanske mitt emellan A och B, ja, jag undrar, om man ens kan gå så langt. Skillnaden är mycket liten, och för mig skulle det vara av mycket stort intresse att få höra, vari denna skillnad egentligen ligger för hans excellens, efter som man var så utomordentligt angelägen att från regeringsbanken föra dessa frågor på tal.

Så sade herr Thore en sak i sitt första anförande, som jag för min del tycker icke var så dumt sagt. Han sade, att svaret kunde ha kommit före frågan. Kammaren skrattade men egentligen tycker jag, att detta dock ej var så dumt sagt, och jag tyckte också, att hans excellens herr statsministern uppfattade saken så, som om däri lage något. Det är visserligen sant, att det är mycket olika med avgivande av svar. Ibland är det utomordentligt bråttom, ibland dröjer man längre med att lämna svar. Det är naturligt, att svarets avlämnande anpassas efter de politiska konjunkturena. Därom är kanske intet att säga. Att ge svaret före frågan kunde ju dock förefalla besynnerligt. Det var dock ej så besynnerligt. Jag har sagt, att regeringen borde genast ha tagit reda på: fanns det möjlighet att företaga en sådan undsättningsexpedition, en fredlig undsättningsexpedition? Jag har icke talat om krigisk undsättningsexpedition utan fredlig sådan. Jag tror, att det hade varit mycket bra för regeringen, om den hade inhämtat frågan

skriftligen och även fått ett skriftligt svar för att sedermera kunna lämna denna skriftliga redogörelse från de sakkunniga sjömilitära myndigheterna. Jag vågar påstå och upprepar, att det hade varit till nytta för regeringen, till glädje och tillfredsställelse för Sveriges folk att få veta: möjligheterna hava undersökts, men en sådan expedition har icke låtit sig göra. Det hade varit till stor nytta för våra finska grannar att få veta, att man gjort det.

Det är så många förväxlingar för övrigt med datum nu för tiden i telegram och handlingar, att redan av den anledningen det hade varit bra att hava haft en skriftlig fråga och ett skriftligt svar på frågan, att man skrivit både när frågan gjordes och när svaret lämnades.

För övrigt ber jag få säga beträffande det sista anförandet av hans excellens herr statsministern, att jag av detsamma icke fick någon riktig klarhet över en viss sak. Det beror möjligen därpå, att jag icke följt med det första svaret på interpellationen och inte heller det sista anförandet till fyllest, utan att jag kanske därför missuppfattat de båda anförandena. Det tedde sig emellertid för mig på det sättet, att i det första svaret på interpellationen hans excellens herr statsministern, som hade delat upp detta sitt svar i tre olika punkter, förklarade i punkt 2, att han hänvisade till statsrådet Palmstiernas uttalande om, att man från ledande håll i marinen ej kunde dela herr Thores uppfattning; men så förklarade han vidare att en dylik åtgärd skulle ha medfört komplikationer ur politisk synpunkt och sålunda varit liktydig med en intervention. Då frågar jag: om man då hade den uppfattningen, att det var liktydigt med intervention — och intervention ville regeringen ej vara med om — varför gjorde man då över huvud den av herr statsrådet Palmstierna och chefen för marininstaben företagna utredningen, om det lät sig göra att företaga en sådan expedition? Expeditionen skulle ju ändock icke få göras, ty då skulle det ha blivit intervention; men om det nu var klart, att man inte borde företaga någon intervention, så vet jag inte, varför man då skulle fråga marininstabschefen om en sådan expedition låte sig göra.

Vidare tillät sig hans excellens herr statsministern i sitt senaste anförande spörja, om jag ej visste, att Kyrkslätt låg inne i landet. Jag ber att få returnera: om Kyrkslätt ligger inne i landet, vilket jag vet att det gör, varför gjorde man då denna undersökning? Även av den anledningen fanns det ju då intet rimligt skäl till att göra undersökning. Jag tror, att om det funnits möjligheter att föranstalta om en sådan understödsexpedition, så hade man bort göra den. Men nu voro tyvärr omständigheterna sådana, som jag förut sagt, att efter min uppfattning, vilken jag haft ända sedan jag började undersöka frågan, det icke kunde låta sig göra, vilket jag beklagar.

Jag vill till sist, återkommande till vad jag nyss sade, nämligen om regeringens politik och ansvaret för regeringens politik, sluta med att ännu en gång upprepa, att vi ha icke något ansvar för regeringens politik, och vi vilja icke ha något ansvar för den.

Scar & interpellation.
(Forts.)

Jag sade, att jag förmodar, att regeringen vill bära på egna skuldror ansvaret för den politik den tagit på sig. Jag tycker icke, att den är så utmärkt. Om hans excellens statsministern är belåten med denna politik, så är han det, oaktat han icke, enligt min uppfattning, borde hava anledning att vara det.

Herr Hansson i Stockholm: Herr vice talman! Jag föranledes att begära ordet av herr Vennerströms senaste anförande. Herr Vennerström talade så vackert om den vänstersocialistiska framsynthet, som gjort att man från det hållet motsatt sig avsändandet av det svenska vaktmanskapet till Åland. Det har upprepade gånger angivits, att detta vaktmanskap sänts till Åland på uttrycklig begäran av tvenne av de avtalsslutande parterna, och såvitt jag kunnat förstå, var ett tillmötesgående av denna begäran en förutsättning för att överenskommelsen över huvud taget skulle komma till stånd. Jag vill nu för att få fullständig klarhet fråga herr Vennerström som vänstersocialisternas ledare i denna kammar: Är det Er mening, att Sverige borde, hellre än att tillmötesgå önskingarna om svenskt vaktmanskap, ha avbrutit sin mission på Åland och överlämnat ögruppen till att bli en krigsskådeplats, där de vita och ryssarna icke blott skulle förgöra varandra utan otvivelaktigt också tillfoga öbefolkningen, som önskade hållas utanför, stora lidanden? Svaret på den frågan är av stor betydelse. Blir det jakande, fastslås därmed, att herr Vennerström och hans meningsfränder stå fullständigt främmande för de humanitära synpunkter, som varit bestämmande för den svenska expeditionen till Åland. Blir svaret däremot nekande, rycker man därmed själv undan grunden för hela det angrepp, som nu riktats mot regeringen och i första rummet mot sjöministern.

Jag kan icke, med avseende på detta angrepp, underlåta att påminna därom, att angreppet bebådats för rätt länge sedan. Det bebådades i samband med den bekanta kontrovers, som uppstod, då herr Z. Höglund vägrades att medfölja Finlandsexpeditionen till Hälsingfors. Det utlovades då, att man skulle från vänstersocialistiskt håll hädanefter kasta åsido all den hänsyn, som man tilläventyrs tidigare hade visat sjöminister Palmstierna. Det angavs sålunda uttryckligen från det hållet, att den kampanj, som skulle börjas i det vänstersocialistiska organet, hade en ren hämndekaraktär. Jag vill icke här draga in tidningspolemik i debatten och därmed ytterligare ådraga mig herr Fabian Månssons miss-hag, men jag vill fastslå, att det är ovärdigt ett riksdagsparti att nu här fortsätta en dylik hämndekampanj.

Herr Lövgren i Nyborg: Jag vill för min del livligt instämma därunder att den aktion, som regeringen vidtagit i södra Finland, är mycket lyckligare än den som förordats av herr Thore. Jag tror icke, att en expedition av den karaktär, som herr Thore förordat, skulle ha medfört någon lycka för det svenska befolkningselementet i södra Finland. När regeringen skickat en dele-

gation i humanitärt och medlingssyfte till södra Finland, vill jag emellertid vädja till densamma, att den också skickar en liknande till norra Finland, ty i norra Finland finns det också folk, som bli utsatta för grymheter. De äro visserligen att hänföra till de röda, men det bör ju inte vara en orsak till att man ej räknar dem till människor. Det synes av de vitas egen press, att man har låtit komma sig ganska många fusiljeringar och andra brutaliteter till last, i hur stor utsträckning är omöjligt att säga på grund av den sekretess, som gör sig gällande, den censur, som man har däruppe vid gränsen. Jag skulle därför ifrån den synpunkten som jag tror är en stor del av det svenska folkets synpunkt vilja säga, att trots det de röda i Finland, som ju där hava majoriteten, av den svenska pressen stämplats såsom icke varande människor utan varande ett band av huliganer och mördare, så borde vi ändå ha tillräckligt sunt förnuft att inse, att hälften av Finlands befolkning icke äro mördare och huliganer. Vi borde verkligen, om vi hade tillräckligt med förstånd att objektivt bedöma saken, inse, att det icke är på det sättet. Om vi ha det, så böra vi också i konsekvens därmed säga, att det är ganska befogat, att det officiella Sverige får någon eller några representanter i norra Finland att hålla ett öga på vad som försiggår där. Jag är övertygad om, att de handlingar, som begås däruppe, icke äro sådana att de tala ljuset. Den absoluta gränsspärning, som man har däruppe, tyder därpå.

Svar å interpellation
(Forts.)

Jag skulle med anledning av herr Lindmans anförande vilja säga ett par ord. Han ville göra gällande, att några slags krigsartiklar hade utlämnats till den ena sidan av finländarna. Om detta är fallet, ber jag att få inlägga en bestämd protest däremot, ty är man neutral, så är man neutral åt båda sidor, inte bara åt den ena sidan. Ett partitagande åt ena sidan medför så lätt, att den andra sidan kommer på den tanken, att neutraliteten icke är riktig och ärlig. En handling sådan som den, som förekom när den sista Finlandsexpeditionen avgick från Mäntyluotos hamn, styrker den uppfattningen. När man i alla fall vet, att en viss finsk ämbetsman kommit hit under antaget svenskt namn och att de röda hade anledning begära undersökning av fartyget, så skulle det inte förvåna mig, om en sådan historia hade lett till beklagliga förhållanden för de svenska borgerliga elementen i södra Finland.

Då vi stå på den ståndpunkten, att vi vilja hålla oss fullständigt neutrala och utanför striderna i Finland, synes mig konsekvensen därav vara, att man försöker få några representanter upp till norra Finland också, som skulle försöka hålla ett öga på vad som sker däruppe. Jag är medveten om att många brutaliteter begås däruppe, och säker på att en delegation där påfordras i lika hög grad som i södra Finland. Dessutom synes det mig vara tämligen klart konstaterat, att de vita icke äro förfäktare av den demokrati, som herr Branting gjorde gällande vid den föregående interpellationsdebatten, utan att de äro ett reaktionärt byke, som söker sitt stöd i Tyskland.

Svar å interpellation.
(Forts.)

Herr Vennerström: Herr Hansson i Stockholm axlade interpellantens kapp i likhet med herr Thore, och jag skall be att ögonblickligen få besvara hans interpellation.

Herr Hansson fragade mig, om vi ej visste, att från olika parter av de stridande på Åland hade riktats en bestämd begäran till svenska regeringen att sända väpnat manskap att upprätthålla ordningen och fullgöra evakueringen. Jag ber att få något erinra herr Hansson om klockan. Vi böra gå i ordning med frågorna. Jag ber att först få rikta till herr Hansson den frågan: vem av de stridande parterna på Åland var det som först rekviderade pansarbåten Thor? Det var första gången, som väpnad makt användes. Den var icke rekviderad från Åland från någon av de stridande parterna, den var sänd av den svenska regeringen. Denna har alltså på eget initiativ ingripit med väpnad makt för att ordna Ålandsfrågan. Det var just den början, som drog fortsättningen med sig. Sedan följde det andra från den början.

Herr Hansson förutsade givetvis, att man icke skulle kunna ordna Ålandsfrågan annat än med väpnad hjälp. Darom är jag icke övertygad. Det står inte fullt klart, om man icke skulle ha kunnat med tillhjälp av polis eller med tullpersonal ombesörja detsamma, som de svenska militärerna nu ombesörja på Åland.

Sedan begagnade herr Hansson tillfället att söka stämpla den aktion, som den socialdemokratiska vänstern har inlett gentemot herr Palmstierna — vars viskande mun jag nyss såg tala i herr Hanssons öra — såsom en akt av hämndbegär emot herr Palmstierna. Jag ber då att till det, som herr Hansson nu efter mig kommer att framföra från herr Palmstierna, få säga att även i detta fall tar herr Hansson miste på klockan och går icke i ordning med frågorna. Jag vill erinra herr Hansson därom, att när vi gjorde den första invändningen mot väpnad expedition till Finland, var det icke efter herr Palmstiernas konflikt med herr Z. Höglund utan före konflikten. Det var vid debatten med anledning av min interpellation, där jag i mitt svaromål till herr statsministern sade ifrån, att vi reservera oss emot varje vapenskrammel i Ålandsfrågan. Vad vi nu göra är en konsekvens av den ståndpunkten, och vad sedan hände mellan herr Palmstierna och herr Höglund angår oss icke det bittersta i denna fråga.

För övrigt är det väl något misslyckat att gentemot mig personligen söka göra gällande, att jag talar av hämndbegär mot herr Palmstierna. Jag har ju rönt den stora nåden från herr Palmstierna att bli rent av uppmanad att själv resa till Finland som medlare. Jag har icke alls något begär att hämnas för denna hemställan, vars värde jag naturligtvis uppskattar, ehuru jag icke hade möjligheter att kunna villfara densamma.

Herr Hansson sade, att det var ovärdigt ett riksdagsparti att av lumpet hämndbegär fullfölja, såsom den socialdemokratiska vänstern gjort, en sådan här politisk aktion. Jag ber att återigen mot herr Hansson få säga det, att ännu står telegramaffären ouppklarad. Herr Palmstierna har icke svarat. Och ännu är den affä-

ren uppklarad, varför de tyska båtarna, som lämnade vapenhjälp till Finlands vita, hade gått utefter Sveriges kust under svensk örlogskonvoj.

När de fakta föreligga, då ha vi sakliga skäl. Jag tillbakavisar med skärpa varje herr Hanssons tal om att de sakliga skälen icke äro tillräckliga, utan att man måst tillgripa rena hämndsynpunkter för att kunna gå till den attack, som den socialdemokratiska vänstern i dag gjort.

Herr Månsson i Hagaström: Herr Hansson i Stockholm har i sitt korta anförande fotograferat sig själv. Han talade om, att jag här skulle uppträda som ett slags hämnare å något riksdagspartis vägnar. Herr Hansson känner mig tillräckligt för att veta, att jag ger så många som flyger och far i alla partier i världen, att jag aldrig erkänt något parti, att jag aldrig böjer mig för något som helst partis beslut, utan att jag handlar endast som svensk medborgare och här som företrädare för andra svenska medborgare, som valt mig och sänt mig hit.

Som svensk medborgare och som företrädare för en del andra svenska medborgare, rör det mig föga vem som sitter i sjöministerstolen. Det intresserar mig mycket, mycket litet över huvud taget med den uppfattning jag har sedan gammalt om att all makt skall vara samlad i denna sal. Här skall dock hela den avgörande makten i landet vara samlad, och bredvid oss ingen och över oss ingen. Med denna uppfattning och om kammaren sköter sin sak och för folkets talan, så kan det göra ungefär detsamma, vilka som sitta i regeringsbänken, ty de skola handla och svara med sina gärningar inför folkets ombud. Men jag vill citera en gammal dansk man, som på tal om liknande krokbensförsök sade: »Så länge jag lever, skall lejonen i Danmarks sköld icke bytas ut mot mullsorkar». Så länge jag lever och är här, så vill jag, att de vägar Sveriges regering går skola vara öppna och ärliga vägar och icke några mullvadsgångar och krokvägar.

Herr Hansson i Stockholm: Jag skall börja med att konstatera den olika ställning till demokratismen, som herr Fabian Månsson intagit idag och vid den förra interpellationsdebatten i denna kammare. Det var allt annat än bolsjevikiska toner som ljödo i herr Månssons förklaring, att all makt skall vara samlad i denna kammare.

Beträffande hans förklaring, att han icke lyder något parti utan här uppträder fri och obunden, må det tillåtas mig att erinra om, att det anfall mot sjöminister Palmstierna, som riktats här idag, dock bebådades idag på morgonen i det vänstersocialistiska organet. Jag antager sålunda, att det varit överläggningar om den saken, innan angreppet här gjorts.

Beträffande herr Vennerström vill jag säga att han förut gjorde en kringgående rörelse och talade om någonting annat än vad jag frågat om. Han frågade, vem det var som först rekvi-

soar å interpellation.
(Forts.)

rerade pansarbåten Thor. På den frågan kan jag naturligtvis icke svara. Jag kan endast svara, att det är icke om det vi här tala, utan vad som här protesterats mot från vänstersocialistiskt håll och som tagits till anledning för skarpa anfall mot sjöministern är, att man sänt svenskt vaktmanskap till Åland.

Herr Vennerström svarade icke på min fråga. Jag hade strax innan jag gjorde den, varit klok nog att skriva ned den; den lyder så här: Är det er mening att Sverige borde hellre än att tillmötesgå önskningarna om svenskt vaktmanskap, ha avbrutit sin mission på Åland och överlämnat ögruppen till att bli en krigsskådeplats, där de vita och ryssarne icke blott skulle förgöra varandra utan otvivelaktigt också tillfoga öbefolkningen, som önskade hållas utanför, stora lidanden?

Det är en mycket klar fråga. Herr Vennerström har icke svarat vare sig ja eller nej; han har sagt, att det kanske skulle hava varit möjligt att ordna den svenska bevakningen med tillhjälp av polis och tullpersonal. Nu är det dock ett faktum, att de två avtalsslutande parter, varom jag talat, icke begärt polis eller tullpersonal utan begärt just ett sådant vaktmanskap, som kunde lämna öbefolkningen skydd mot befärade övergrepp. Det är sålunda om detta vaktmanskap vi tala. Det är i anslutning därtill jag framställt min fråga, och jag konstaterar endast, att såväl herr Vennerström som herr Fabian Månsson blivit mig svarret skyldiga.

Herr Vennerström: Jag ber att i denna sista interpellationsdebatt få rikta en liten genfråga till herr Hansson: Vet herr Hansson, om de svenska förhandlingsombuden på Åland hava hemställt till de stridande parterna om att genom polis eller tullpersonal ordna bevakningsfrågan? Har den frågan icke ställts till de stridande parterna, är sålunda herr Hanssons föregående fråga fullständigt hängande i luften.

§ 3.

Herr statsrådet *Rydén* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 119, angående understöd för utgivande av tidskriften Biblioteksbladet;

nr 120, angående understöd åt musikläraren C. Lundells änka;

nr 121, angående pension åt förvaltaren av reservförrådet för läroverkens målskjutningsmateriell, majoren W. Åman;

nr 108, angående pension till förre båtsmannen Fredrik Larsson Söderlund;

nr 109, angående pension till förre båtsmannen Johan Collén Åkerman;

nr 110, angående livränta till förre underofficerskorpralen Karl Manfred Olsson; och

nr 111, angående avhändande av ett kronan tillhörigt, från lägen-

heten Låsholmen avsondrat område vid Karlsborgs lastageplats i Nederkalix socken.

Nämnda propositioner bordlades på begäran.

§ 4.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid:

till statsutskottet propositionen, nr 107, angående rätt för tjänstemännen i första lönegraden hos pensionsstyrelsen S. E. Fägersten, H. F. C:son Gyller och P. Bratt att för åtnjutande av löneförhöjning genom ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring inom styrelsen;

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 113, angående rätt för överjägmästaren C. I. Stiernspetz att för ålderstillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring; och

nr 116, med förslag till förordning angående storleken å bal av torvströ eller torvmull; samt

till statsutskottet propositionen, nr 96, angående upprättande av praktiska ungdomsskolor.

§ 5.

Vidare föredrogos var efter annan de på kammarens bord liggande motionerna; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 317, av herr *Jeppsson m. fl.*, och

nr 318, av herr *Wikström m. fl.*;

till lagutskottet motionen nr 319, av herr *Nilsson* i Vibberbo *m. fl.*; samt

till jordbruksutskottet motionen nr 320, av herr *von Sneidern m. fl.*

§ 6.

Härefter föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 7 A och 7 B, bankoutskottets utlåtanden och memorial nr 17 A, 19, 23 och 25 samt lagutskottets utlåtanden nr 13—17.

§ 7.

Herr vice talmannen gav nu ordet till

Herr Eriksson i Grängesberg, som yttrade: Jag tillåter mig hemställa, att på morgondagens föredragningslista statsutskottets utlåtande nr 7 A och statsutskottets utlåtande nr 7 B uppföras först bland två gånger bordlagda ärenden samt övriga ärenden

därefter i den ordning, vari de förekomma på dagens föredragningslista.

Denna anhållan bifölls av kammaren.

§ 8.

Interpellation.

Härpå erhöles ordet av

Herr Vennerström, som anförde: Under kristiden ha på rusdryckslagstiftningens område genomförts starka restriktioner, varigenom såväl tillverkning som försäljning av spritdrycker blivit i hög grad kringskuren. Det är tämligen naturligt, att genom dessa restriktioner arbetsförhållandena inom rusdrycksnäringen blivit icke så litet påverkade. Från olika grupper av den personal, som är anställd inom denna hantering, klagas över att dess läge blivit försämrade, så att arbetslöshet vållats och lönerna blivit förminskade. Så framföras t. ex. från bryggeriarb-tare, särskilt de kvinnliga, starka klagomal. Enligt meddelade uppgifter har det efter företagen undersökning visat sig att för bryggeriarbeter-skor i huvudstaden arbetslönen per vecka sjunkit med mellan 60 à 70 procent, samtidigt som levnadsomkostnaderna enligt de officiella rapporterna stegrats med mer än 110 procent. Det finnes arbeterskor inom facket, som nu genom den av den minskade produktionen vållade kortare arbetstiden icke ha högre veckolön än cirka 10 kronor. Omöjligheten att i dessa tider existera på så låga löner ligger i öppen dag. De flesta inom facket arbetande kvinnorna äro självförsörjande och ha dessutom även anhöriga att draga försorg om. Dessutom ha många i tanke på ålderdom och sjukdom iklätt sig stora utgifter till försäkringar. Under sådana förhållanden är det omöjligt att fullgöra alla förpliktelser samt dessutom betala skatt till stat och kommun.

De genomförda restriktionerna ha beslutats i folknäringens och hela folkets intresse. Under sådana omständigheter borde det vara en given sak, att statsmakterna så långt som möjligt hålla den personal, vars arbetsvillkor försämrats genom de vidtagna åtgärderna, skadeslös för det intrång, som kan konstateras. Vad i detta fall statsmakterna anse skäligt, bör vidtagas utan dröjsmål.

Med denna motivering anhåller jag om andra kammarens tillstånd att få till statsrådet och chefen för finansdepartementet rikta följande frågor:

1) Är det herr statsrådet bekant, i vilken omfattning de av kristiden framtvingade restriktionerna inverkat försämrade på arbetsvillkoren för den i rusdrycksnäringens tjänst anställda personalen?

2) Har herr statsrådet för avsikt att snarast möjligt vidtaga sådana åtgärder, varigenom den personal, som fått sina arbetsförhållanden försämrade, hålles skadeslös genom det allmännas försorg?

Ifrågavarande framställning blev av kammaren bifallen.

§ 9.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Magnusson* i Skövde:

nr 321, i anledning av Kungl Maj:ts proposition, nr 93, angående bidrag till vissa odlingsförelag m. m.; och

nr 322, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 92, angående anslag till en odlingsorganisation; samt

herr *Olssons* i Broberg m. fl., nr 323, i anledning av sistnämnda proposition.

Dessa motioner blevo på begäran bordlagda.

§ 10.

Upplästes fyra till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1918 den 2 mars sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens justitieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren Berndt Nils Robert Lilienberg 46 röster, i följd varav herr revisionssekreteraren Berndt Nils Robert Lilienberg blivit till riksdagens justitieombudsman utsedd.

Edvard Wavrinsky.

L. E. Gezelius.

Knut Tengdahl.

Felix Hamrin.

År 1918 den 2 mars sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens justitieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av justitieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid justitieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr häradshövdingen Nils Wihlborg, 46 röster, i följd varav herr häradshövdingen Nils Wihlborg blivit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

Edvard Wavrinsky.

L. E. Gezelius.

Knut Tengdahl.

Felix Hamrin.

År 1918 den 2 mars sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr häradshövdingen Axel Reinhold Östergren, 46 röster, i följd

varav herr häradshövdingen Axel Reinhold Östergren blivit till riksdagens militieombudsman utsedd.

Edvard Wavrinsky.

L. E. Gezelius.

Knut Tengdahl.

Felix Hamrin.

År 1918 den 2 mars sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens militieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av militieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid militieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr häradshövdingen friherre Bror Carl Cederström, 42 röster, i följd varav herr häradshövdingen friherre Bror Carl Cederström blivit utsedd till militieombudsmannens efterträdare.

Edvard Wavrinsky.

L. E. Gezelius.

Knut Tengdahl.

Felix Hamrin.

Jämte det dessa protokoll lades till handlingarna, beslöt kamraren, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av kamrarnas protokoll underrättas om valen samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna avgiva förslag dels till förordnanden för de valde, dels till skrivelser till Konungen med anmälan om de verkställda valen, dels ock till de paragrafer som därom borde i riksdagsbeslutet införas.

§ 11.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 46, till Konungen angående ändrad lydelse av 54 § 5 mom. i förordningen om taxeringsmyndigheter och förfarandet vid taxering.

§ 12.

Till bordläggning anmälades bevillningsutskottets betänkande, nr 14, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om särskilda avdrag vid 1918 års taxering till bevillning för inkomst- och förmögenhetsskatt, dels ock en i ämnet väckt motion.

§ 13.

Justerades protokollsutdrag.

§ 14.

Herr vice talmannen meddelade, att herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet tillkännagivit, att han vid morgondagens sammanträda ämnade besvara herr Normans interpellation angående storleken av inom landet befintliga förråd av brödsäd och mjöl m. m.

§ 15.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

herr <i>Thore</i>	under 2 dagar fr. o. m. den 6 mars och
» <i>Nilsson</i> i Bonarp	» 4 » » » 6 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 6,25 e. m.

In fidem
Per Cronvall.